

11 ВЕРАСНЯ — ВЫБАРЫ ДЭПУТАТАЎ ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Соцыум

Крытычная маса для Лынтупаў

Калі з-пад колаў машыны, якая рушыць па залітай святлом поўні лясной гравейцы, выпырхвае чарговы заяц альбо ліса, разумеш, чаму Лынтупскі край часта называюць магічным.

Ілья СВИРЫН,
Мінск — Пастаўскі раён — Мінск

Тут ёсць амаль усё, што трэба для шчасця — чыстыя азёры (прычым кожнае — з уласным характарам), свежае паветра, вышэзныя вежы касцёла, схільныя неспадзеўкі з'яўляцца на тле вечаровага неба, старыя сядзібы з цікавай гісторыяй... Засталося хіба выпрацаваць разуменне таго, як можна выкарыстоўваць гэтыя скарбы на карысць рэгіёну, дзе зайцы ды іншыя дзікія істоты паступова адваёваюць прастору ў людзей. І, на шчасце, яно спакваля выкрываліся ў выхаванне. Не так даўно мы пісалі ўжо пра арт-вёску Каптаруны і звязаныя з ёй грандыёзныя планы. Але гэта — толькі адна з ініцыятыў у ваколіцах Лынтупаў.

Нетыповыя "дачнікі"

Па колькасці населеных пунктаў Лынтупскі сельсавет — адзін з найбольшых на Беларусі. Розных вёсак і засценкаў там ажно 85. Іх назвы надзвычай пазычаныя і энigmatyчныя: Вайшкіло, Ажуройсці, Свірглішкі, Чопанішкі... У гэтай тапаніміцы пераплятаюцца розныя культурныя і моўныя традыцыі — як, зрэшты, і ва ўсім, што звязана з гэтай зямлёй, дзе мяжа славянскай і балцкай цывілізацыі ніколі не была пэўнай.

— Між іншым, тая ж назва "Каптаруны" — са скандынаўскіх моваў, і перакласці яе можна як "пісьмёны на магілах", — тлумачыць краязнаўца Аляксандр Гарбуль, які здатны захапляльна распавесці, здаецца, пра кожны тутэйшы кусток. — Адкуль скандынавы? Магчыма, некалі тут было паселішча вікінгаў...

Ды, на жаль, многія з гэтых назваў зусім хутка рызыкуюць застацца адно на старых картах. "Аўтахтонных" жыхароў у большасці з тутэйшых паселішчаў не назбіраецца і дзясяткаў — хаця яшчэ параўнальна нядаўна гэта былі даволі вялікія вёскі. Ды і насельніцтва саміх Лынтупаў за апошнія пару дзесяцігоддзяў скарацілася разы ў паўтара.

Падобная сітуацыя характэрная і для многіх іншых куткоў Беларусі, і як яе можна выправіць, пакуль нікому не ясна. Але ў ваколіцах Лынтупаў спускаюцца хаты нярэдка знаходзяць новых гаспадароў. Здавалася б, тут няма нічога дзіўнага. Набываць вясковыя дамы пад ледзь не модай сярод жыхароў мегаполіса. Але ж у гэты край нейкім збегам абставінаў зазвычай заносіць вельмі нетыповых "дачнікаў", і прыезджаць у прыгожыя мясціны адно на шашлыкі ім нецікава.

Працяг — на старонках 4 — 5.

15 верасня — Дзень бібліятэк Рэспублікі Беларусь

Дарагія сябры!

Ад шчырага сэрца віншую вас з Днём бібліятэк!

Гэта прафесійнае свята бібліятэчных работнікаў, якія бескарысліва аддаюць свае веды і вопыт захаванню і развіццю кніжнай культуры. У Беларусі дзейнічае больш за 7700 бібліятэк, чые супрацоўнікі сваёй працай уносяць значны ўклад у развіццё культуры краіны. Сфарміраваная на працягу многіх дзесяцігоддзяў айчынная сістэма бібліятэк і сёння працягвае несупынна развівацца і ўдасканальвацца. Бібліятэкі са шматлікай ператвараюцца ў сучасныя інфармацыйныя, культурныя і забаўляльныя цэнтры.

Дзякуй за тое, што дорыце людзям радасць зносінаў з кнігай. Вы — майстры сваёй справы, людзі, адданыя прафесіі, з шырокай душой і вялікім жаданнем далучаць людзей да гістарычнай і культурнай спадчыны. Шчыра ўдзячны вам за нястомную натхнёную працу, за важкі ўклад у развіццё культуры Беларусі.

Жадаю вам поспехаў, натхнення і здзяйснення задуманага!

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс СВЯТЛОЎ

МАБІЛЬНЫЯ БІБЛІЯТЭКАРЫ

Некалькі гадоў запар бібліятэкары адзначаюць прафесійнае свята велапрабегам па раёнах Беларусі. Летась і пазалетась ровары спыняліся ля бібліятэк Барысаўшчыны і Баранавіччыны. Сёлета маршрут будзе пракладзены па Вілейшчыне. Стартуе акцыя 17 верасня. Як і раней, кіруе велапрабегам галоўны бібліяграф Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Настасся Жарская. За два дні мабільныя бібліятэкары наведваюць калег у райцэнтры і ў сельскай мясцовасці, паўдзельнічаюць у майстар-класах рамеснікаў, палюбуюцца пейзажамі ды краязнаўчымі цікавосткамі.

Экспрэс-тур з V.I.P.-земляком: Сарачы

Сарачы — радзіма фестывалю дзіцячай тэатральнай творчасці «Чароўны куфэрак», які з пэўнага часу аграгарадок дзеліць з Любанню. Але толькі гэтай нагоды для гонару жыхарам былой вёсачкі, размешчанай у Мінскай вобласці, мала. У яе гісторыі ёсць знакавыя здзяйсненні, адметныя героі, але калі ўжо я завастрыў увагу на тэатры, дык, як вы зразумелі, размова сёння пойдзе пра яго, а больш дакладна пра чалавека, які рэалізуе сябе ў гэтым відзе мастацтва. А яшчэ — у кіно, а яшчэ... З гонарам сучасных Сарачоў, акцёрам Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі Максімам Брагінцом, мы абыходзім установы культуры, знаёмымся яму з маленства, цікавімся, чым жывуць яны зараз.

Алег КЛІМАЎ, Мінск — Любанскі раён — Мінск / Фота аўтара

Два погляды на бібліятэкі

У Сарачкай сельскай бібліятэцы ў азначаны дзень быў выхадны, але патрапіць у яе мы змаглі.

Рэпарцёрскі марафон

Скарынаўскі рэйс: Рагачоў — Полацк

Наталля Качанава (першая справа) і Уладзімір Дворнік у дзіцячых залах Дома кнігі ў Рагачове.

Падарункі дораць не толькі на дзень нараджэння, часам іх атрымліваюць падчас вялікіх святаў. Так сёлета было і ў Рагачове, дзе святкавалі Дзень беларускага пісьменства. Жыхары горада атрымалі цэлы нямаля прэзентаў: да свята былі адрамантаваны каля 40 будынкаў, добраўпарадкаваны гарадскі парк, зроблена новая зона адпачынку з двума вадаёмамі, рэканструяваны гарадскія фантаны, адкрылася новая бібліятэка ды кніжная крама. Я ўжо не кажу пра тое, што на некалькі святочных дзён Рагачоў стаў літаратурнай сталіцай Беларусі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, Мінск — Рагачоў — Мінск / Фота аўтара

Менавіта пра тое, што правядзенне Дня беларускага пісьменства ў Рагачове — падарунак мясцовым жыхарам, які застаецца з імі на доўгія гады, казала і віцэ-прэм'ер беларускага Урада Наталля Качанава. Яна ў мінулы нядзелю, 4 верасня, прымала ўдзел ва ўрачыстай цырымоніі адкрыцця фестывалю, што распачалася ўрачыстым шэсцем з 20 харугвамі гарадоў, якія ў свой час былі сталіцамі літаратурнага свята.

— У час падрыхтоўкі да Дня беларускага пісьменства райцэнтр змяніўся да непазнавальнасці, тут абноўлены важныя сацыяльныя і культурныя аб'екты, — сказала Наталля Качанава. — Дзякуючы ініцыятывам старшыні Гомельскага аблвыканкама Уладзіміра Дворніка,

а таксама намаганням старшыні райвыканкама Сяргея Дзенісенкі ды мясцовым жыхарам у горадзе выкананы вялікі аб'ём работ. Свята скончыцца, а Рагачоў застаецца на доўгія гады чыстым, прыгожым і святочным, як і сёння.

Паводле слоў Качанавай, адразу пасля святкаванняў арганізатары зоймуцца падрыхтоўкай наступнага Дня беларускага пісьменства, які пройдзе на радзіме Францыска Скарыны ў старажытным Полацку. 4 верасня ў час урачыстага адкрыцця Наталля Качанава па новай традыцыі, што з'явілася сёлета, перадала ў дар Рагачову кнігу пра Полацк — свой родны горад.

Заканчэнне — на старонцы 12.

Там, дзе інтэрактыў не забаронены

Зрабіўшы некалькі здымкаў, я запраціў Брагінца за невялікі столик і распачаў "допыт", "катушчы" візаві на кніжную тэму.

Адной з першых прачытаных кніг для маленькага Максіма стала... Біблія (прычым, з прыгожымі малюнкамі), якую "паркамендвала" яму бабуля. Зразумела, дзіцягадоў у сем — восем мала разумела, пра што і пра каго чытае, але "асадачак" — патрэбны — застаўся ў Брагінцы і па гэты час. З белетрыстыкі падлетак выбіраў Толкіна, Верна, папулярную геаграфічную літаратуру, а на антрэсолях і дагэтуль захоўваюцца падшыўкі газеты "Савецкі спорт" тых гадоў. Дарэчы, амаль да заканчэння школы наш герой не мог вызначыцца, чым жа ён хоча займацца ў жыцці — прафесійным футболам або акцёрствам. Пераважыла другое, аднак, Максіма на спартыўным газоне і сёння можна сустрэць: службу ў тэатры і ўдзел у кіназдымках ён сумяшчае з працай футбольным судзёй, абслугоўваючы матчы пакуль другой лігі, гульні дубліруючых складаў лігі вышэйшай, жаночай вышэйшай, юнацкае першыства.

Галоўная ж кніжная прыхільнасць артыста — беларуская літаратура на беларускай мове, вядома (Быкаў, Шамякін, Мележ, Колас, Купала, Караткевіч, Багдановіч...), любоў да якой прышчэпіла яму школьны настаўнік і адначасова класны кіраўнік Вольга Якавец. Цікавіцца артыст і замежнай сучаснай прозай. Брагінец перакананы ў тым, што акцёры абавязаны быць начытанымі — хаця б з прычыны прафесійнай: багаж іх папаўняецца і споўнікавым запасам, і нейкімі годнымі ўвагі вобразамі, тым, што акружае чалавека. І набор гэты, прапушчаны праз сябе, вядома, выплывае ў творчасць.

— Для вас важна, на якім носбіце прадстаўлена кніга? — я пачаў падбірацца да бібліятэчных спраў.

— Нішто не можа параўнацца з паперай. Адчуванне вагі кнігі — як адчуванне вагі таго, пра што ў ёй распавядаецца. Шолах старонак, пах. Даводзіцца карыстацца смартфонам, каб нешта пачытаць, але калі ёсць магчымасць выбраць — я рэтраград. Мне сумна, калі бачу ў метро людзей, якія чытаюць з планшэтаў. Калі гэта нейкі масіўны "талмуд", то тады выкарыстанне іх

лагічнае. Але Хэмінгуэй або Рэмарк з камп'ютара... Існуе асцярога, што цяперашнія бацькі, "выхаваныя" гаджэтамі, і дзецям сваім не змогуць перадаць асаблівае стаўленне да літаратуры на папяровым носбіце. Ды і ці шмат сёння наогул чытаюць хлопчыкі і дзяўчынкі? У іх іншыя "гульні" — камп'ютар, сацыяльныя сеткі, пакемоны, тэлеканалы забаўляльныя... Ведаецца, налета мне споўніцца 30 гадоў, можа, я раблюся буркуном, але ў 15 — 16 гадоў мы жылі больш весела, разнастайна. І "балдзелі", і нагужалі галаву. Зараз жа ў моладзі ўсё неяк лёгка адбываецца, часцяком бяздумна, інстынктыўна.

Да суседства ў бібліятэках папярвай літаратуры з электроннай Максім Віктаравіч ставіцца з разуменнем. Калі людзі прыходзяць у гэтыя установы — няма розніцы, па якую кнігу. Напэўна, па меры развіцця цывілізацыі, "электронка" будзе выціскаць паперу і з бібліятэкаў, чаму спрыяе, дапусцім, тэхнічны прагрэс, экалагічнасць.

Заканчэнне — на старонках 10 — 11.

5 верасня ў Міністэрстве замежных спраў Беларусі пад старшынствам яго кіраўніка Уладзіміра Макея адбылося другое пасяджэнне Кансультацыйнага савета па справах беларусаў замежжы. Гэтым разам удзельнікамі размовы за "круглым сталом" сталі беларусы з 19 краін свету, кіраўнікі нацыянальных суполак, а таксама прадстаўнікі шэрагу ўстаноў нашай рэспублікі.

Аліна САЎЧАНКА /
Фота аўтара

Спадар Макей падкрэсліў, што за мінулы год значна актывізавалася ўзаемадзеянне арганізацый беларусаў замежжы з беларускімі дыпрадстаўніцтвамі. Працягнута работа і па ўшанаванні выдатных беларускіх гістарычных асоб праз усталяванне ў замежных краінах помнікаў і памятных дошак. Яркім узорам дзейнасці беларускай дыяспары стала адкрыццё класа беларускай мовы і літаратуры ў школе амерыканскага горада Сакрамэнта літаральна тры тыдні таму, 17 жніўня.

Вельмі жыва адрэагаваў Уладзімір Уладзіміравіч на прапанову члена

таксама залы для правядзення канцэртаў, літаратурна-мастацкіх сустрэч, з'ездаў, канферэнцый і іншых ўстановаў роднаснага кірунку дзейнасці. "У сувязі з гэтым прашу вас, прадстаўнікоў дыяспары, і вашы ўстановы, бізнесменны беларускага паходжання разгледзець магчымасць фінансавага ўдзелу ў рэалізацыі такога праекта", — скончыў Уладзімір Макей.

Вынікам сустрэчы Кансультацыйнага савета па справах беларусаў замежжы стаў шэраг задач і даручэнняў, якія тычацца эканомікі, соцыуму, сферы культуры. Першым жа добрым прыкладам уза-

емадзеяння стаў удзел дэлегацыі ў Дні беларускага пісьменства ў Рагачове, што адбыўся 4 верасня.

Па рознай інфармацыі сёння колькасць прадстаўнікоў беларускай дыяспары за мяжой складае да двух з паловай мільёнаў чалавек па ўсім свеце. Найбольш шырокае прадстаўніцтва беларусаў за мяжой — у Расіі, краінах Балтыі, Украіне, Польшчы, Казахстане, Узбекістане, Малдове. Жывуць яны таксама і ў краінах далёкага замежжы: Аўстраліі, Аргенціне, Канадзе, ЗША, Аўстрыі, Германіі, Вялікабрытаніі, Нідэрландах.

К

Двойчы да чвэрці стагоддзя

25-ы сезон адкрывае Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі. На прэс-канферэнцыі, прысвечанай гэтай падзеі, народная артыстка Беларусі Таццяна Мархель прыгаварыла, як яшчэ ў Віцебску ў Валерыя Мазынскага ўзнікла ідэя арганізаваць сцэну для беларускіх п'ес: "Усё пачыналася на чужых хлябах, па чужых кутках. А цяпер так гэта ўсё вырасла, расквецілася Цэнтрам беларускай драматургіі з яго тэатральнай лабараторыяй! І калі РТБД выязджае на міжнародныя фестывалі, многія калегі з іншых краін з жалем зазначаюць, што ў іх тэатра нацыянальнай драматургіі ў рэпертуары наогул няма".

Настасся ПАНКРАТАВА

У святочны год РТБД плануе паказаць восем прэм'ер, праехаць з гастролямі па рэгіёнах і выправіцца ў замежныя падарожжы. Дырэктар установы Уладзімір Карачэўскі паведаміў, што толькі да канца бягучага года афіша павінна ўзбагаціцца на чатыры назвы. Зараз рэпетыцыі ладзіць запрошаны з Германіі рэжысёр Моніка Дабраўлянска: у кастрычніку мінчан чакае прэм'ера спектакля "Гэта ўсё яна" па п'есе айчынага драматурга Андрэя Іванова. Наступным месцам чакаецца камедыя ад Аляксандра Гарцуева "Спатканні па серадах" Вялянціна Краснагорава. Услед за ёй Кацярына Аверкава прапануе "Сіндром Медэі" Юліі Чарняўскай. Да навагодніх ранішнікаў рэжысёр Святлана Навуменка выпусціць спектакль-гульні для юнага глядача па матывах аднаго з дзіцячых часопісаў. Яшчэ адна чаканая падзея — студзенскі спектакль-канцэрт ад Таццяны Мархель.

Працягне актыўную працу Цэнтр беларускай драматургіі. Рыхтуецца традыцыйная выязная лабараторыя, дзе на працягу тыдня беларускія драматургі ў супрацоўніцтве з рэжысёрамі з розных краін могуць засяродзіцца на напісанні тэкстаў. Дырэктар Цэнтра Аляксандр Мар-

чанка зазначыў, што шмат з тых п'ес ужо знайшлі увага сабленне як на беларускіх сцэнах, так у іншых геаграфічных кропках СНД. Перад тыднем Нацыянальнай тэатральнай прэміі ў РТБД пройдзе тыдзень беларускай камедыі: паказы спектакляў будзе дапаўняць адукацыйная праграма, напрыклад, пра сучасную айчынную драматургію распавядзе прафесар БДУ Святлана Ганчарова-Грабоўская. Узімку запланаваны абменны праект з Цэнтрам нацыянальнай драматургіі Ізраіля. Мяркуецца правесці skure-чыткі: у Беларусі будуць агучваць перакладзеныя тэксты сучасных ізраільскіх аўтараў, а нашы п'есы па той бок манітора прагучаць на іўрыце.

У лютым жа калегі і прыхільнікі змогуць павіншаваць тэатр з 25-м днём нараджэння. Нарэшце, запланаваны адрозна два святочныя канцэрты, каб прыйсці ў РТБД змаглі ўсе ахвотныя!

К

Варыянты беларускага дома

Першым слова падчас пасяджэння ўзяў міністр замежных спраў. Уладзімір Макей адрозна падкрэсліў, што галоўным станоўчым вынікам работы МЗС за мінулы год па пытанні супрацоўніцтва з суайчыннікамі стала прыняцце Урадам Рэспублікі Беларусь падпраграмы "Беларусы ў свеце" Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2016 — 2020 гады. Дзякуючы дакументу стала магчымым аказаваць фінансавую падтрымку арганізацыям суайчыннікаў за мяжой. Так, напрыклад, забяспечана фінансаванне двух мерапрыемстваў у Аргенціне і Эстоніі, якія праводзіліся сумесна з беларускімі пасольствамі ў гэтых краінах.

У 2015 — 2016 гадах належная ўвага надавалася перадачы беларусам за мяжой нацыянальных строяў, музычных інструментаў, кніг і падручнікаў на роднай мове, арганізацыі пазнавальных пазездак беларускай моладзі ў на гістарычную радзіму, удзелу вучняў гімназіі імя Францыска Скарыны літоўскай сталіцы ў заключным этапе рэспубліканскай алімпіяды па вучэбных прадметах "Беларуская мова" і "Беларуская літаратура", правядзенню майстар-класаў для кіраўнікоў творчых калектываў беларускай дыяспары і іншым кірункам. Міністр таксама зазначыў пашырэнне ўдзелу прадстаўнікоў замежжы ў Міжнароднай летняй школе беларусістыкі, якая была арганізавана Рэспубліканскім інстытутам вышэйшай школы 30 чэрвеня — 15 ліпеня гэтага года ў Мінску.

Пачас пасяджэння.

■ Простая мова

Святлана СУРАВА, кіраўнік асацыяцыі "Культурны цэнтр Беларусі ў Францыі":

— Я выступіла з прапановай да Міністэрства ў рамках фінансавання праграмы "Беларусы ў свеце" арганізаваць на тэрыторыі Еўропы адзіны дом культуры нашай радзімы. Калі дакладна, то менавіта ў Францыі. Гістарычна, добрымі момантамі і негатыўным вопытам, але славянскую і французскую культуры многае яднала. І беларусы на еўрапейскай зямлі, у тым ліку на французскай, свой след пакінулі. Я прапаную на базе гэтага дома праводзіць канферэнцыі, прэзентацыі, выставы. Мне вельмі хацелася б, каб гэту ідэю падтрымалі: у нашай асацыяцыі няма фінансавання, таму я адкрыта папрасіла дапамогі. У хуткім часе асацыяцыя мяркуе праводзіць выставу дзіцячых работ, прысвечаную 30-годдзю чарнобыльскай аварыі. У ёй прымаюць удзел як беларускія, так і французскія школьнікі, і я ўдзячная маім калегам з асацыяцыі Італіі і Іспаніі: беларускія дзеці, што пражыва-

юць у гэтых краінах, ужо даслалі свае работы. Я папрасіла праз беларускі Цэнтр нацыянальных культур адправіць нам калектыў музыкантаў да гэтай выставы ў Верхняй Савоніі, дзе пра Беларусь мала хто ведае.

Таццяна ПУМПУЛЕВА, кіраўнік асацыяцыі "BELLARUS" з Неапаля, Італія:

— Я вельмі ўдзячная Міністэрству замежных спраў за магчымасць прысутнічаць і пазнаёміцца з усімі іншымі суполкамі свету, таму што наша арганізацыя вельмі маладая, ёй 6 гадоў і напрацоўкі ў нас, канешне ж, невялікія ў параўнанні з тымі, хто дзейнічае ўжо нават па 60 гадоў. З пасяджэння Кансультацыйнага савета займела шмат ідэй, знайшла больш відавочны напрамак, куды рухацца. Гэта тычыцца, у тым ліку, культуры і турызму. Найбліжэйшы праект, які мы хочам увавасіць, — сумесны канцэрт-сустрэча: жадаем, каб прыехалі да нас у Італію артысты і правялі акцыю "Беларусь міжнародная". Плануем мерапрыемства на гэты кастрычнік. Мы ўпэўнены, што нам дапаможа Пасольства. За тое хачу ім падзякаваць, як і Ганароваму консульству Беларусі ў Неапалі.

Кансультацыйнага савета, прафесара Адама Мальдзіса аб стварэнні ў Мінску Беларускага дома. Па словах міністра, у такой установе маглі б быць размешчаны музей беларускага замежжы, арганізацыі, якія займаюцца развіццём супрацоўніцтва як з землякамі, так і з разнастайнымі таварыствамі сяброўства, арганізацыямі замежных студэнтаў, якія навучаліся ў Беларусі. Там маглі б быць прадугледжаныя

Увага! Аб'ява!*

Стыпендыяльная праграма Міністра культуры і нацыянальнай спадчыны Рэспублікі Польшча "Gaude Polonia"

Нацыянальны цэнтр культуры аб'яўляе конкурс на атрыманне стыпендыі на шасцімесячны курс навучання ў Польшчы ў рамках стыпендыяльнай праграмы Міністра культуры і нацыянальнай спадчыны Рэспублікі Польшча "Gaude Polonia". Праграма "Gaude Polonia" прызначана для маладых творцаў і перакладчыкаў з краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы.

Курс навучання ў Польшчы пачнецца 1 лютага і будзе доўжыцца да 31 ліпеня 2017 года. Набор удзельнікаў ажыццяўляецца на конкурснай аснове. Кандыдаты павінны валодаць польскай мовай на базавым узроўні.

Заяўкі прымаюцца да 15 кастрычніка 2016 года.

Падрабязную інфармацыю аб Праграме і бланкі анкет можна атрымаць на інтэрнэт-старонцы

<http://nck.pl/gaude-polonia/>

і ў Нацыянальным цэнтры культуры ў Варшаве (тэл. +48-22-350-95-30, e-mail: bogumila.berdychowska@nck.pl),

а таксама ў Польскім Інстытуце ў Мінску (Мінск, вул. Валадарскага, 6; тэл. (8017) 200-63-78, (8017) 200-95-81).

Газета **КУЛЬТУРА** ШТОТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.
Знавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар**: Юры КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН; **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Аліна САЎЧАНКА, Юры ЧАРНЯКОВІЧ; **спецыяльны карэспандэнт**: Пётр ВАСІЛЕЎСкі, Алг КЛІМАЎ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **карэспандэнт** — Вольга РОПАТ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Мая ХУТКОВА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА", 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэвізуюцца і не вяртаюцца. Мержаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.
"Культура", 2016. Наклад 4 001. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Паглісана ў друку 09.09.2016 у 20.00. Замова 3516. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

У Юліяні і Барыс Святлоў у Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

8 верасня ў Беларускім дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту, у рамках святкавання 40-годдзя ўстановы, быў урачыста адкрыты новы аб'ект — царква з Барані Аршанскага раёна Віцебскай вобласці: гэта помнік драўлянай архітэктуры, датаваны пачаткам XVIII стагоддзя.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ / Фота аўтара

Падчас урачыстай цырымоніі адкрыцця аб'екта намеснік міністра культуры Аляксандр Яцко адзначыў,

Спаса-Праабражэнская царква з Барані.

раг прадметаў царкоўнага богаслужэння, старадаўнія абразы, харугвы і сціхары святароў. Сярод рэчаў, якія ўдалося адшукаць падчас экспедыцыі на Аршаншчыну і якія могуць сёння пабачыць наведвальнікі — старадаўняе панікадзіла і ўваходная брама. Іншыя знаходкі сёння экспануюцца ў Нацыянальным мастацкім музеі.

Таксама ў помніку архітэктуры кожны можна пабачыць копіі дакументаў царкоўнага жыцця: спісы народжаных і памерлых, а таксама тых, хто вянчаўся ў Барані цягам некалькіх стагоддзяў. Дарэчы, сярод апошніх прадстаўлены не толькі

Дзе вянчаўся Рымскі-Корсакаў?

Днямі Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны наведала дэлегацыя Міжнароднага аддзела Цэнтральнага камітэта Камуністычнай партыі Кітая на чале з членам калегіі Арганізацыйнага аддзела ЦК КПК У Юліянам.

Вектары супрацы

Гасцей суправаджалі міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў ды Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Цуй Цымін.

Высокую адцэнт дэлегацыі КНР атрымала фотавыстава "Беларусь і Кітай. Вехі баявога супрацоўніцтва". У Зале Перамогі дырэктар музея Дзмітрый Шляхцін і У Юліян абмяняліся сувенірамі.

Тым часам у музеі адкрылася выстава "Беларусь ў II Польскім корпусе. Невядомыя старонкі Другой сусветнай вайны". Яна распавядае пра тых, хто ўдзельнічаў у баях па вызваленні Італіі ад нямецкіх захопнікаў. На адкрыцці сярод ганаровых гасцей прысутнічалі намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Васіль Чэрнік і намеснік міністра замежных спраў Рэспублікі Беларусь Алена Купчына. Гэты праект — вынік супрацоўніцтва музея з Пасольствам Рэспублікі Польша ў Беларусі і з айчынным гісторыкам, калекцыянерам Ігарам Мельнікавым. Апошні разам з куратарам выставы, старшым навуковым супрацоўнікам аддзела ваенна-франтавой гісторыі Сяргеем Калюцкім пад музыку аркестра Мінскага савураўскага ваеннага вучылішча правёў экскурсію для першых наведвальнікаў.

Мікалай ШАЎЧЭНКА

што рэстаўрацыя помніка архітэктуры расцягнулася больш чым на чатыры гады.

— Сам жа помнік чакаў рэстаўрацыйнаму блізу 30 гадоў, — дадаў Аляксандр Анатольевіч. — На маю думку, адкрыццё гэтага аб'екта — прыклад таго, што дзяржава не забываецца на гісторыю і, аднаўляючы помнікі драўлянага дойлідства, клапаціцца пра яе захаванне.

Як дадаў дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту Эдуард Багдановіч, адкрыццё царквы — неардынарная падзея ў жыцці не толькі яго ўстановы, а і ў культуры ўсёй краіны, а таксама зазначыў, што, на яго думку, гэты помнік — самы сапраўдны вось-

Алтар і фрагмент аўтанымнай драўніны.

мым чуду свету, які зойме пачэснае месца ў Строчыцы.

Пра Спаса-Праабражэнскую царква з Барані Аршанскага раёна Віцебскай вобласці "К" ужо неаднойчы пісала (апошні матэрыял — у № 18 за 30 красавіка бягучага года). Адзначу толькі, што гэта адзін з найбольш цікавых помнікаў, які стаіць у адным

шэрагу з самымі старажытнымі аб'ектамі драўлянай архітэктуры Беларусі. Храм быў узведзены ў 1704 годзе, падчас Паўночнай вайны.

Як адзначыў "К" намеснік дырэктара па навуковай рабоце ўстановы культуры Аляксандр Ісакаў, у музейнай экспазіцыі, што размясцілася ў царкве, прадстаўлены шэ-

раваздаўныя, але і каталікі, ды адно знакамітае прозвішча — Рымскі-Корсакаў. Гэта, як патлумачыў Аляксандр Ісакаў, далёкія родзічы рускага кампазітара, які ў тыя часы жыў у Беларусі, у Оршы, але для вячання чамусьці выбралі царкву ў маленькай Барані побач з горадам.

К

Марка танца...

16 — 18 верасня ў Гомелі пройдзе VIII Міжнародны фестываль харэаграфічнага мастацтва "Сожскі карагод" — папраўдзе небывалы па сваіх маштабах, з прадстаўніцтвам больш як 20 краін.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Арганізатарамі форуму, які праходзіць біенале — раз на два гады, выступаюць Міністэрства культуры Беларусі, абодва гомельс-

кія выканкамы: абласны і гарадскі. Прызнацца, і раней такія фестывалі ўражвалі колькасцю ўдзельнікаў, ахопам разнастайных сцэнічных пляцовак — у залах і пад адкрытым небам, агульнагарадскім уздымам святочнага настрою. Сёлета ж у карагодзе аднаго толькі адкрыцця, што пройдзе на Цэнтральным стадыёне, закружыцца-завіруе каля трох тысяч удзельнікаў і, мяркуецца, блізу сямі тысяч гледачоў. Спалучэнне ж фестывалю з Днём горада

дасць такі размах, што на вуліцы выйдучь ледзь не ўсе гамельчане і госці горада над Сожам — тым больш, святочныя мерапрыемствы запланаваны не адно ў цэнтры, а і па розных кутках горада.

Фестываль традыцыйна ўключае некалькі спаборніцтваў. Уласна харэаграфічны конкурс ахоплівае сёлета не тры, а ўжо чатыры намінацыі: да народна-сцэнічнага, эстраднага кірункаў і сучаснай харэаграфіі далучаецца фальклорна-побытавы танец. У кожнай з катэгорый свае пераможцы, але ж Гран-пры на конкурсе адно. Каб вылучыць

лепшых, запрошана журы з прадстаўнікоў Беларусі, Расіі, Украіны. Узначальвае яго, і не ўпершыню, народны артыст нашай краіны, мастацкі кіраўнік Дзяржаўнага ансамбля танца Валянцін Дудкевіч. Але ж сёлета будзе яшчэ адзін склад "судзейскай калегіі" — альтэрнатыўнае журы, складзенае з кіраўнікоў танцавальных ансамбляў. Дый гледачы не застануцца ўбаку: іх апладысменты — заўсёды лепшая ўзнагарода для кожнага артыста і пастаноўшчыка (паводле традыцыі, будучы адзначаны не толькі лепшыя калектывы, але і найбольш цікавыя балетмайстры).

Акрамя згаданага, адбудзецца Міжнародны турнір па бальна-спартыўных танцах "Залатая рысь". У межах "...Карагода" пройдзе і фестываль тэатраў агню: усё ж танцы — справа гарачая, ва ўсіх сэнсах слова запальная. "Сожскі карагод", — гаворыць намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі гарвыканкама Настасся Лысенка, — імкнецца пашыраць сваю геаграфію. Сёлета нас упершыню прыедуць калектывы са Шры-Ланкі, Ганы, Індыі. Як заўжды, будучы выступленні не толькі канкурсантаў, але і гасцявых

прафесійных калектываў. Танцавальнае свята не ведае межаў!"

У справядлівасці апошніх слоў упэўнены і галоўны рэжысёр фестывалю Павел Свэрдаў. Не выпадкова ён з кожным разам імкнецца ўсё больш наблізіць яго па відовішчнасці да адкрыцця ці не алімпіяд ды іншых буйных мерапрыемстваў такога кшталту. Каб здзейсніць задуму, сёлета на стадыёне будучы выкарыстаны не традыцыйныя паветраныя шарыкі, а светладыёныя экраны, куды больш "мабільныя" ў стварэнні зменлівых выяў.

К

У апошні дзень верасня ў Мінску ўрачыста адкрыецца XI Міжнародны фестываль Юрыя Башмета. Сёлета ў яго праграме — восем адметных канцэртаў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Нягледзячы на крызіс, — гаворыць дырэктар — мастацкі кіраўнік фестывалю, сустаршыня рэспубліканскага аргкамітэта, лаўрэат міжнародных конкурсаў, стыпендыят спецфонда Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі Расціслаў Крымер, — мы імкнемся "трымаць марку", каб задавальніць слухачоў.

...і марка музыкі

Пагодзімся, сёлетняя праграма — прыцягальная як ніколі. Яна ахоплівае канцэрты, розныя па жанрах і стылях, адрасаваныя не толькі знаўцам і аматарам музычнай класікі, але і самым шырокім грамадскім колам. Ну, хто не ведае тых жа песень Валерыя Абадзінскага? Гэтым разам яны прагучаць у новым выкананні: другое жыццё ім падораць айчынныя эстрадныя і оперныя зоркі (Анатоль Ярмоленка, Ядвіга Паглаўская і Аляксандр Ціхановіч, Іна Афанасьева, Ірына Дарафеева, Аляксей Хлястоў, Вікторыя Алешка, Алёна Ланская, Анатоль Сіўко, які

часцей спявае ў замежжы, чым на радзіме, Уладзімір Громаў і іншыя), якія выступяць у Палацы Рэспублікі ў суправаджэнні Прэзідэнцкага аркестра пад кіраўніцтвам заслужанага артыста краіны Віктара Бабарыкіна.

За выключэннем згаданага спецыяльнага праекта "Ізтыя вочы насупраць!", усе астатнія фестывальныя вечары не патрабуюць мікрафоннай падгучкі. Таму пройдучы ў найбольш прыдатных да класікі памяшканнях: у Вялікай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі, а таксама ў Канцэртнай зале "Верхні горад". Нас чакаюць сустрэчы з вядо-

мым украінскім кампазітарам Валянцінам Сільвестравым (да ягонага аўтарскага аддзялення далучана і сусветная прэм'ера замоўленага да фестывалю твора маладога беларускага кампазітара Сяргея Бадалава), народным артыстам Мікалаем Луганскім (дарэчы, акрамя сольніка, дзе ён выканае з нашым філарманічным аркестрам Канцэрт Сяргея Пракоф'ева і Рагсодыю на тэму Паганіні Сяргея Рахманінава, піяніст выступіць таксама ў канцэрце "Сучасная класіка. Вечар прэм'ер"), са скрыпачамі Сяргеем Крыловым, які апошнім часам жыве ў Італіі, Вів'ян Хагнер з Германіі (тая сыграе два канцэрты Моцарта). Асобны канцэрт прысве-

чаны найбольш яркім маладым удзельнікам мінулых такіх фестывалю. Сам жа Юрый Башмет возьме ўдзел у закрыцці фэсту: ён выступіць з камерным ансамблем "Салісты Масквы" — у якасці дырыжора і саліста.

Каларытным аб'яцае стаць праект "Дзень культуры Эстоніі на фестывалі Юрыя Башмета". Скрыпач і дырыжор Андрэс Мустонэн ужо наведваў сталіцу — і як дырыжор, і разам са сваім ансамблем старадаўняй музыкі "Hortus Musicus". Але ж ён яшчэ грае джаз! І менавіта з гэтага боку разам са сваім квартэтам паўстане перад намі ў канцэрце "У джазе толькі класіка".

— Як заўжды, — працягвае Крымер, — акрамя

канцэртаў плануецца майстар-класы, далейшае развіццё творчых стасункаў паміж айчыннымі і запрошанымі музыкантамі розных пакаленняў.

Дадамо, леташні ўнёсак фестывалю аказаўся не толькі мастацкім, але і матэрыяльным: былі сабраны і перададзены Рэспубліканскаму навукова-практычнаму цэнтру дзіцячай анкалогіі, гаматалогіі і імуналогіі 63 тысячы долараў. Добрая справа не засталася незаўважанай: некаторыя час таму Дырэкцыя фестывалю атрымала міжнародную прэмію ў галіне карпаратыўнай сацыяльнай адказнасці за дабрачынны праект.

К

за рублі, а кетчуп — за еўра. Для віленскай інтэлігенцыі XX стагоддзя прыязджачы суды на вакацыі стала ўжо завядзёнкай — да той пары, пакуль не ўзнікла мяжа. Цяпер праз мясцовы пераход ніхто, апроча “тубыльцаў”, не праедзе, астатнім давядзецца зрабіць ладнае кола. Ды і сама неабходнасць атрымання візы для замежнікаў і памежнай рэгістрацыі для беларусаў таксама не спрыяе прытоку турыстаў. Зрэшты, як сведчыць доўгачаканы прыклад Аўгустоўскага канала, гэтыя праблемы ў нас рана ці позна вырашаюцца — калі ў зняцці тых бар’ераў наспявае патрэба.

— Найпершая наша задача — рацыянальнае стратэгічнае планаванне далейшага развіцця гэтага рэгіёна, — перакананы Вадзім Гліннік. — Неабходна прааналізаваць, якімі рэсурсамі мы валодаем, які сацыяльны, культурны, прыродны патэнцыял мае гэты край, і зыходзячы з гэтага, вызначыцца, што мы можам прапанаваць турыстам. А далей — шукаць магчымасці комплекснага вырашэння праблем. Нешта можна зрабіць на валанцёрскіх пачатках, нешта — за кошт міжнародных праграм, нешта — за бюджэтных сродкі... Але ў выніку яно ўсё павінна працаваць у сукупнасці. Прыкладам, прафесійны мастак вызначае, у які колер пафарбаваць паркан, мясцовая ўлада выдаткоўвае сродкі на фарбу, а фарбуем мы самі — на валанцёрскіх пачатках.

Менавіта такую схему бачаць найбольш прымальнай “некаланісты” з Лынтупаў. Балазе, і сам край спрыяе яе ўкараненню ў жыццё: аналаг Пізанскай вежы там няма, затое трохі меншых па велічыні адметнасцяў — цэлы россып. Але калі з прыроднымі вабнотамі — усё ў парадку, дык пра некаторыя гісторыка-культурныя каштоўнасці гэтага пакуль не скажаш.

У госці да Локіса

Шыкоўны сядзібны ансамбль у Лынтупах для наведвання пакуль што закрыты. Той час, калі ён прыцягваў увагу аматараў дэкандэнцкай рамантыкі, ужо мінуў. Цяпер там ідзе рэстаўрацыя, пасля якой сядзіба расчыніць дзверы для куды больш рэспектабельных турыстаў. У гэтыя запэўніванні інвестара ахвотна верыш, бо рэстаўрацыя там сапраўды ідзе — а не стаіць, як шмат у якіх падобных выпадках. А вош колішні маёнтак у Каралінова паранейшаму парадзе любога сталкера.

Дом, дзе немалы час пражыў вядомы мастак XIX стагоддзя Альфрэд Ромэр, настолькі аброс кустоўем, што з дарогі яго амаль не відаць. Патрапіць унутр надзвычай проста — у сцяне ўтварыўся влізны прагал. Трохі больш за дзесяцігоддзе таму ў драўляным дамку была вяскова школа. Потым яе зачынілі — як заўсёды, з-за адсутнасці вучняў. І час у гэтым месцы фактычна застыў. У былых класах па-ранейшаму сям-там можна ўбачыць

школьныя парты і рэшткі “наглядных дапаможнікаў”, а на гарышчы ўдалося адшукаць з тузін вучэбных адгазнікаў.

Красці будматэрыялы тут, на шчасце, проста няма каму, і таму сядзіба гераічна трывае ў чаканні на лепшы лёс. Але час, вядома, не падманеш, і ў даху ўжо зейраюць прабоіны. Чым яны пагражаюць драўлянаму будынку, думаецца, тлумачыць не трэба.

Як паведаміў Мікалай Кісялёў, сядзіба не так даўно займела гаспадара, але працэс афармлення дакументаў пакуль не завершаны. У сваю чаргу, мясцовыя ўлады будуць усяляк спрыяць таму, каб рэстаўрацыйныя работы распачаліся як мага хутчэй.

Ад яшчэ адной сядзібы гэтага края, якая некалі належала Даўгялам, ужо мала што захавалася — як, зрэшты, і ад самой вёскі Раманішкі, дзе яна знаходзіцца. Апрача хіба прывабнай легенды. Той самы Аляксандр Гарбуль перакананы, нібы менавіта тут адбываліся падзеі наведы Праспера Мэрымэ “Локіс”. Па-першае, у яе тэксце і сапраўды фігуруе маёнтак Даўгялаў, па-другое, мясцовыя жыхары апавядаюць, нібы адзін з яго ўласнікаў некалі знаўся з французскім пісьменнікам, а па-трэцяе... Ну чаму б не ўзяць ды лакалізаваць літаратурны сюжэт менавіта ў гэтых мясцінах — пакуль тое не зрабіў хто спрытнейшы? І нічога страшнага, што ў самай навеле дзея, усё ж, адбываецца ў Жамойці. Можна, неабазнаны ў біяграфіі гэтай часткі Еўропы Мэрымэ трохі памыліўся?

Менавіта гэтымі матывацыямі і кіруецца Вадзім Гліннік, які ўзяўся за аднаўленне сядзібнага парку. Пры актыўным спрыянні мясцовых уладаў ужо была праведзена талака, а таксама раскопкі, падчас якіх паказаліся падмуркі ды лёхі знішчанага ў савецкі час палаца. У планах — аднаўленне парка і стварэнне музейнай экспазіцыі. Прысвечана яна будзе, зразумела, таму самаму мядзведзю-пярэвартну.

— Мясцовыя жыхары ўжо разумеюць, што ўсе нашыя пачыны — гэта, як мінімум новыя рабочыя месцы, — дадае ён. — А з гэтым тут сапраўдны бяды. Зямля не надта ўрадлівая, таму ўся надзея — на вынаходлівасць.

Ці здолее суплёт энтузіястаў змяніць да лепшага жыццё цэлага рэгіёна — пытанне, вядома, няпростое, але... Назіраючы за тым, як старшыня Лынтупскага сельсавета Аляксандр Макаранка паказвае чарговому прадстаўніку мінскай творчай багемы закінуты дамок у мястэчку, ты прасякаешся аптымізмам. Бо, як напісаў адзін знаёмы літаратар — прычым акурат з нагоды вандроўкі ў той край — купляючы хату ў вёсцы, чалавек абвясчае сам сабе, што нікуды ўжо з гэтай краіны не з’едзе. А значыць, яму нічога не застанецца, як толькі рабіць яе хоць трохі лепшай.

Першая лекцыя на журфаку БДУ моцна ўрэзалася ў маю памяць: выкладчык рускай мовы Аляксандр Шаблюўскі пачаў з таго, што запытаўся ў наваспечаных студэнтаў, ці ведае хто... як выглядаюць азімыя. Ва аўдыторыі пад 180 чалавек ўзнялося пару рук, бо на свае вочы іх бачылі толькі некалькі дзяўчат з вёсак. Астатнія прызвычаліся ўспрымаць слова, што нярэдка сустракалася ў мастацкай літаратуры, у якасці нейкага абстрактнага паняцця, не ўнікаючы ў яго сутнасць. Успаміны пра той выкладчыцкі эксперымент усплываюць кожны раз, калі пачынаю чытаць дзесяці класічных твораў: я ізноў адчуваю прорву паміж сучасным пакаленнем і тымі рэаліямі, якія апісваюць пісьменнікі мінулага стагоддзя.

Настасся ПАНКРАТАВА

Мой сябра Анегін

Столькі коп’яў зламана над пытаннем, чаму дзеці не чытаюць класіку, а мне здаецца, што адказ ужо даўно ляжыць на паверхні. Перш-наперш, яе трэба правільна рэкламаваць, акцэнтуючы ўвагу на праблемах сучаснага чалавека, якіх ў творах мінулых стагоддзяў стае (а інакш яны і не сталі б хрэстаматыйнымі). Адночы сама сутыкнулася з неабходнасцю “раскруціць” для стрыечнай сястры “Яўгена Анегіна”, які падаваўся ёй замшэлым і нудным. Я ўсяго толькі прапанавала перанесці забранзавелага Анегіна ў блізкія ёй рэаліі і ўбачыць у ім няшчаснага “залатога” сынка, які мае грошы і магчымасці, але не знаходзіць цікавасці да жыцця. Раман пасля такога “рэбрэндынгу” быў прачытаны на адным дыханні, а мне заставалася толькі назіраць, як у размовах стрыечнай сястры з аднакласніцамі побач з папулярнымі зоркамі кіно неаднаразова ўсплывала новыя рабочыя месцы, — дадае ён. — А з гэтым тут сапраўдны бяды. Зямля не надта ўрадлівая, таму ўся надзея — на вынаходлівасць.

Я не адкрываю нейкі новы спосаб успрымання класікі — сучаснымі працытаннемі здавён займаюцца тэатральныя і кінарэжысёры. Той жа “Анегін” Цімафей Кулябіна з Навасібірску выклікаў фурор у мінскай публіцы на леташнім міжнародным форуме “ТЭАРТ”. А спектаклі Мікалая Пінігіна ў Купалаўскім па літаратурных манументах “Пінская шляхта” і “Сымон-музыка” адразу сталі знаходкамі для школ. Дык можа складальнікам праграмы па літаратуры таксама паспрабаваць новы фармат прадмоў і анатацый да твораў? Не навяваць нуду штампаваннем выклікаў у сваёй аднолькавасці і знівельянасці “галерэя народных вобразаў”, “вяршыня творчасці” ці “вынік шматгадовай працы”, а пачаць з акцэнта на праблемах, якія сапраўды хваляюць кожнага падлетка.

“Google” у дапамогу

Другая праблема татальнага нечытання класікі заключаецца ў тым, з чаго я пачынала: юныя чытачы не ведаюць рэалій мінулага часу. Справа не толькі ў састарэлай лексіцы ці архаічных прадметах, якія яны ніколі не бачылі. Школьнікам часам не зразумела падаплёка апісанага, бо ўчынкі герояў былі выкліканы абставінамі, якія сёння можа растлумачыць хіба толькі старэйшае пакаленне. Прынамсі, мой сын абураўся, чаму ў апавяданні Віктара Драгунскага “Дваццаць гадоў пад лужам” такая праблема выйшла з пакоя ў сваёй кватэры — пра камуналкі гэта пакаленне нічога не ведае. Як і расчараваўся ў скарбе “Палескіх рабінзонаў” Янкі Маўра — тым, каму крамы і гіпермаркеты даступныя круглыя суткі, цяжка растлумачыць, чаму бандыты паднялі сыр-бор у тым ліку і з-за некалькіх пар капронавых панчоў.

Непасрэдна з архаізмамі крыху прасцей. Тут у дапа-

могу прыходзіць інтэрнэт, які многія абвінавачваюць у тым, што ён адбівае жаданне чытаць. Прынамсі, сустрэлася сыну ў аповесці Астрыд Ліндгрэн апісанне дамкі Карлсана, дзе ў пераліку нейкіх прадметаў значыўся таганак. Пошук хутка растлумачыў яму, што гэта за штукавіна, і прадставіў фотаздымкі. Складанасці могуць узнікнуць толькі з айчынай класікай. Чаму? Адгарнула “Людзей на балоне”. На першай жа старонцы мележаўскага рамана чытаем: “Журавель варухнуўся, падаўся вочапам да вады, радасна зарыпеў”. Каб растлумачыць далёкім ад вёскі дзецям гэтую фразу, неабходна правесці ў Сеціве шэраг маніпуляцый. Часцяком назвы незнаёмых прадметаў ужытку часцяком неабходна першапачаткова перакласці на рускую мову, каб пасля “Google” ўжо дакладна змог іх ідэнтыфікаваць. Пагадзіцеся, атрымліваецца занадта складаная схема. І нават самы адказны вучань хутка здасца... Дык ці ёсць шанец у класічнай літаратуры стаць бліжэй да юнацтва?

Быццам на замежнай мове

Патрэбен пераклад з састарэлай мовы на сучасную

навіта малюнкi з заключанай у іх інфармацыяй дапамаглі б у спасціжэнні твораў са школьнай праграмы”, — разважае ён. Верагодна, у гэтым месцы запрагэтуюць выдаўцы: ілюстрацыя цягне за сабой новыя дагаворы (не набярэшся ж малюнкаў з кліпарта — неабходна шукаць мастакоў), дадатковае фінансаванне — на аўтарскі ганарар ілюстратару, на паліграфію і гэтак далей. З колькасцю старонак узрасце кошт кожнага экзэмпляра. Пацяжэлае найменне можа не ўпісацца ў нор-

могу прыходзіць інтэрнэт, які многія абвінавачваюць у тым, што ён адбівае жаданне чытаць. Прынамсі, сустрэлася сыну ў аповесці Астрыд Ліндгрэн апісанне дамкі Карлсана, дзе ў пераліку нейкіх прадметаў значыўся таганак. Пошук хутка растлумачыў яму, што гэта за штукавіна, і прадставіў фотаздымкі. Складанасці могуць узнікнуць толькі з айчынай класікай. Чаму? Адгарнула “Людзей на балоне”. На першай жа старонцы мележаўскага рамана чытаем: “Журавель варухнуўся, падаўся вочапам да вады, радасна зарыпеў”. Каб растлумачыць далёкім ад вёскі дзецям гэтую фразу, неабходна правесці ў Сеціве шэраг маніпуляцый. Часцяком назвы незнаёмых прадметаў ужытку часцяком неабходна першапачаткова перакласці на рускую мову, каб пасля “Google” ўжо дакладна змог іх ідэнтыфікаваць. Пагадзіцеся, атрымліваецца занадта складаная схема. І нават самы адказны вучань хутка здасца... Дык ці ёсць шанец у класічнай літаратуры стаць бліжэй да юнацтва?

■ ■ ■
Гэта пакуль толькі мара. Аднак ужо сёння ёсць больш рэальныя магчымасці ўключыць школьнікаў у літаратурны асяродак. Амаль у кожным раённым цэнтры маецца краязнаўчы музей, многія багатыя на карцінныя галерэі, у дамах культуры абавязкова знойдзецца этнаграфічны куток. Менавіта ўстановы культуры маглі б узяць на сабе ролю перакладчыка з састарэлай на сучасную мову, стаць офлайн-“Вікіпедыяй”, каб ужывуць прадэманстраваць рэчы, апісаныя ў раманах, але знікшыя з нашых кватэр. Экспазіцыі ўжо існуюць, усяго толькі неабходна скласці адмысловыя літаратурныя экскурсіі. Прысталічны Музей народнай архітэктуры і побыту ўвогуле мог бы зрабіць сваёй “фішкай” літаратурныя падарожжы — яго асяроддзе само па сабе заклікае да гэтага. Дый замахануцца нават на фестываль персанажаў нацыянальнай класікі даўно варта! На маю думку, ад таго невялікага рэбрэндынгу экскурсійнай дзейнасці выгадалі б усе: установы культуры займаюць дадатковыя наведванні, выкладчыкі-філолагі ўздыхнулі б з палёгкай, а дзеці нарэшце зразумелі б, якое характэрнае крывецца пад вокладкай класічнага рамана.

■ Магчыма, наспеў час хрэстаматыйных раманаў выдаваць разам з гісторыка-літаратурнай энцыклапедыяй, дзе акрэсліць час дзеяння твора, распавесці пра вясковае і гарадское жыццё, даць спасылкі на мастацкія фільмы, надрукаваць ілюстрацыі ці выкарыстаць рэпрадукцыі твораў.

мы і патрабаванні, якія прад’яўляюцца да школьных дапаможнікаў. Такіх “але” набярэцца на два вазы і цэбар. Застаецца пакінуць усё на сваіх месцах?

Слоўнік для энцыклапедыі

Мне падаецца, праблема заключаецца яшчэ ў тым, што прадметы ў школьнай праграме існуюць хутчэй паасобку, чым ва ўзаемадзеянні. Існуе лагічная “вер-

тыкальная” пабудова тэм для вывучэння з класа ў клас, але паміж сабой дысцыпліны карэлюць куды слабей. Прынамсі, паказаць побыт беларускай вёскі, распавесці пра асяроддзе, якое прыводзіла героя да таго ці іншага ўчынку магла б гісторыя. Бяру ў рукі падручнікі хросніка: увесь пяты клас прывесчаны вывучэнню антычнасці, старажытных Індыі і Егіпта, расповед жа пра родны край узнікае у шостым, але зноў пачынаецца са старажытнасці. Да XX стагоддзя яны дойдучы няхутка, а вось па літаратуры працягаюць да статкова, з чаго многае застаецца незразумелым...

Магчыма, наспеў час хрэстаматыйных раманаў айчынных класікаў выдаваць разам з гісторыка-літаратурнай энцыклапедыяй. У дадатковых старонках акрэсліць час дзеяння твора, распавесці пра вясковае і гарадское жыццё, даць спасылкі на мастацкія фільмы, якія б дапамаглі занурыцца ў акрэслены час, надрукаваць арыгінальныя ілюс-

трацыі ці выкарыстаць рэпрадукцыі твораў мастакоў. Тады зацікаўленыя чытачы сапраўды змогуць прасякнуцца духам напісанага, зразумець задуму аўтара, а не толькі пераказаць змест.

■ ■ ■
Гэта пакуль толькі мара. Аднак ужо сёння ёсць больш рэальныя магчымасці ўключыць школьнікаў у літаратурны асяродак. Амаль у кожным раённым цэнтры маецца краязнаўчы музей, многія багатыя на карцінныя галерэі, у дамах культуры абавязкова знойдзецца этнаграфічны куток. Менавіта ўстановы культуры маглі б узяць на сабе ролю перакладчыка з састарэлай на сучасную мову, стаць офлайн-“Вікіпедыяй”, каб ужывуць прадэманстраваць рэчы, апісаныя ў раманах, але знікшыя з нашых кватэр. Экспазіцыі ўжо існуюць, усяго толькі неабходна скласці адмысловыя літаратурныя экскурсіі. Прысталічны Музей народнай архітэктуры і побыту ўвогуле мог бы зрабіць сваёй “фішкай” літаратурныя падарожжы — яго асяроддзе само па сабе заклікае да гэтага. Дый замахануцца нават на фестываль персанажаў нацыянальнай класікі даўно варта! На маю думку, ад таго невялікага рэбрэндынгу экскурсійнай дзейнасці выгадалі б усе: установы культуры займаюць дадатковыя наведванні, выкладчыкі-філолагі ўздыхнулі б з палёгкай, а дзеці нарэшце зразумелі б, якое характэрнае крывецца пад вокладкай класічнага рамана.

Дзяжурны
па нумары

Там, дзе хадзіў Скарына...

"Ад Ефрасінні, ад Скарыны... ад Полацка пачаўся свет", — напісаў некалі Рыгор Барадулін. Інакш кажучы, слухным было рашэнне абвясціць у 2010-м першай Культурнай сталіцай Беларусі менавіта Полацк, а яшчэ раней, у 1994-м, першай сталіцай Дня беларускага пісьменства. У наступным годзе, як вядома, другая з названых эстафет зноў вернецца пад купалы Сафійскага сабора. Гісторыя развіваецца па спіралі.

Яўген РАГІН

Раскрываюцца віткі гэтай спіралі, не стаіць на месцы і культура сівога горада, дзе неверагодным чынам спалучаюцца мінуўшчына і сучаснасць. Культура Полацка — гэта разуменне яго жыхароў сваёй адказнасці за тое, што было і будзе. Пакуль Рагачоў рыхтаваўся да правядзення Дня беларускага пісьменства, у горадзе над Палатай быў распачаты другі па ліку Нацыянальны дзіцяча-маладзёжны форум "Скарынаўскія дні ў Полацку".

Адным з першых мерапрыемстваў стаў адкрыты ўрок "Захоўваючы традыцыі, будзем будучыню!" І адбыўся ён ля памятнага знака літары "Ў". Але спачатку гэты сімвал быў ўзноўлены і ўдасканалены. Аўтар праекта і скульптар Ігар Куржалаў прыцягнуў лепшых будаўнікоў і ліцейшчыкаў. На работы з раібюджэту было выдаткавана 80 мільёнаў недэманаваных рублёў.

У Полацку цэнтральная гарадская бібліятэка, гімназія № 1, вуліца і праспект носяць імя Скарыны. У цэнтры горада — помнік асветніку-адраджэнцу. Дні на пачатку верасня, як ужо згадаў, — таксама Скарынаўскія. Да іх далучыліся дзеці і моладзь з Жодзіна, Маладзечна, Салігорска, Слуцка, Гомеля, Добруша, Мазыра, Гродна, Ліды, Брэста, Баранавічаў, Магілёва, Горака, Наваполацка і, натуральна, Полацка, што падтрымалі глабальную ініцыятыву "Горада, дружалюбы дзецім". Адкрыла форум Скарынаўская ж алімпіада ў гімназіі № 1. Удзельнікі — старшакласнікі і студэнты першых курсаў. Яны пісалі эсэ і работы па гісторыі, рыхтавалі экспромты па рыторыцы, спаборнічалі ў веданні роднай мовы.

Быў рэалізаваны праект "Нашчадкі Скарыны". Гэта — чатыры конкурсы: гістарычны квэст, сацыяльныя ролікі "Мова пачынаецца з цябе" плэнэр "Знакамітаму земляку прысвячаецца", гімн Скарынаўскіх дзён, інтэлектуальная гульня, лапікавае шыццё. Апошні праект — для стварэння "Палатна сяброўства". У першыя вераснёўскія дні "ажылі" помнікі, адкрыліся літаратурныя выставы, пачалі працаваць майстар-класы па традыцыйных рамёствах, аглядавыя экскурсіі па горадзе.

У Сяргея Грахоўскага ёсць простыя радкі: "Спынішся — плыню адгоніць назад". Дык вось Скарына, па маім перакананні, ніколі не спыняўся. Інакш не стаў бы першадрукаром, асветнікам, эсістам, лекарам... Ён змагаўся з плыню і цягнуў за сабой увесь беларускі народ. І трэба часцей наведваць Полацк. Па яго вуліцах хадзіў Скарына...

К

— Скажам, цягам апошняга часу мы ўсталювалі на тэрыторыі музея 13 месцаў адпачынку і 4 альтанкі, каб нашы госці маглі не толькі паўзірацца ў аўтэнтчныя драўляныя аб'екты, а яшчэ і адпачыць на прыродзе, — пачаў гутарку Эдуард Багдановіч, пазказваючы мне на карце тэрыторыі, дзе ўсё гэта знаходзіцца. — Да слова, зрабілі гэта за кошт нашых пазабюджэтных сродкаў: за апошні час яны павялічыліся амаль у тры разы — да двух мільярдных рублёў за 2015-ы.

— За кошт чаго ўдалося настолькі паспяхова "згуляць" на ніве платных паслуг? Можна, вы значна ўзнялі кошт білета ў музей?

— Паспяхова спрацавалі па адной прычыне: апошнім часам увялі дадаткова каля 15 арыгінальных і цікавых мерапрыемстваў. Гэта "Зялёныя святкі", "Юр'еў дзень", "Купалле", "Беларусь сярэднявечная"... Праўда, мы вельмі залежым ад надвор'я: скажам, за гэту зіму праз дрэнныя кліматычныя ўмовы скасавалі правядзенне шасці мерапрыемстваў! Так што працаваць "пад адкрытым небам" заўсёды складана. А што да коштаў на білеты... Напрыклад, дзіцячы білет у скансэн каштуе 2,5 рублі, а турыстычныя кампаніі, якія прывозяць да нас экскурсіі з усёй Беларусі, бяруць з таго ж дзіцяці ў разы больш.

— Не сакрэт, што значна спрыяюць музею і правядзенне знакавых імпрэз: згадаю хоць бы фальклорны фестываль "Камяніца", які ў чарговы раз праходзіць на тэрыторыі музея ўжо сёння, 10 верасня.

— Так, "Камяніца" нам вельмі дапамагае выконваць нашу асноўную місію: збіраць, ахоўваць і дэманстраваць нашчадкаў скарбы нашай Бацькаўшчыны. Штогод сабраныя на фестывалі сродкі ідуць на рамонт будынкаў-экспанатаў. Напрыклад, дзякуючы 180 мільёнам рублёў, заробленым у 2014 годзе, мы летас адрамантавалі адзін з самых адметных нашых помнікаў — кузню.

— Многія скардзяцца на недахоп месцаў адпачынку ў музеі, на малую колькасць месцаў для харчавання, на тое, што дарогі ў вас не асфальтаваныя...

— Праблемы вядомыя. Пра альтанкі, дзе можна адпачыць, я ўжо згадаў. Кропкі харчавання на той жа сёлетняй "Камяніцы", — дарэчы, яна пройдзе пры фінансавай падтрымцы ААТ "Банк БелВЭБ", — мяркую, змогуць задаволіць усіх ахвотных. Дарэчы, у нашых планах стварэнне сваёй, музейнай кропкі харчавання — пакуль, як вядома, у нас на гэтай ніве працуюць прыватнікі, якія арандуецца адзін з нашых будынкаў пад карчму. Што да дарог, дык гэта пытанне спрэчнае. Тут галоўнае вось што: ці цэнём мы аўтэнтыку, ці хочам, каб усё на тэрыторыі музея было так, як, скажам, у вёсцы канца XIX стагоддзя? Калі адказ на гэтае пытанне станоўчы, дык адкуль тады пытанні пра дарогі?

— Наколькі я ведаю, у некаторых замежных скансэнах дарогі ўсё-такі асфальтуюць...

— Сапраўды, скажам, у Музеі народнага побыту ў Літве, дзе мы нядаўна пабывалі з выставай "Вяселле Заходняга Палесся", сёння ўсе дарогі заасфальтаваны. Але ж там і дахі крыюць шыферам, калі частка чаротавай хаціны абвальваецца! Мы такога зрабіць не мо-

Ці шмат вы ведаеце дырэктараў рэспубліканскіх музеяў, якія выкладаюць свой нумар асабістага мабільнага тэлефона на музейным сайце, каб, так бы мовіць, і днём і ноччу быць на сувязі з кожным наведвальнікам установы? Дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту Эдуард БАГДАНОВІЧ робіць так ад пачатку сваёй працы на пасадзе кіраўніка беларускага скансэна. Маўляў, трэба ж заўсёды мець зваротную сувязь як са сваімі ўдзячнымі сябрамі, так і з не менш зацікаўленымі крытыкамі ды дарадцамі... А наша гутарка пра знакамты музей пад адкрытым небам, яго сённяшняе і заўтрашняе жыццё, праблемы і перспектывы — скансэн, да слова, сёлета адзначае 40 гадоў з часу стварэння, — пачаліся над картай-схемай музейнай тэрыторыі. А што, даволі зручна: словы пра зробленае ці задуманае падмацоўваліся нагляднай дэманстрацыяй на канкрэтных музейных аб'ектах ці мясцовасці, што ляжыць каля вёскі Строчыцы...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ / Фота аўтара

Скансэн на сувязі

Як выжываць пад адкрытым небам?

Эдуард Багдановіч з картай музея. / Фота аўтара

жам: дбаем пра свой імідж... З іншага боку, пасля дажджу, залевы нашы дарогі сапраўды робяцца непраходнымі. Таму думаем, якое прыняць на гэты конт рашэнне, не парушыўшы аўтэнтнасць музейнай тэрыторыі. Можна, паспрабаваць зрабіць частку дарог брукаванымі? Дарэчы, дзе-нідзе драўляныя насцілы на дарогах у нас ужо ёсць...

— Раз мы ўжо закранулі праблемныя пытанні, не магу не спытацца пра транспарт. Многія скардзяцца, што даехаць да вас можна не заўсёды.

— Так, згодны з гэтым. Але мы робім усё, што магчыма: пастаянна звяртаемся ў "Мінсктранс", просім, каб хаця б на вялікія імпрэзы нам паставілі дадатковыя рэйсы. На жаль, пакуль да нас па-ранейшаму ідуць толькі два аўтобусы раніцай і вечарам. Таму многія нашы наведвальнікі нярэдка кіруюцца да мінскага мікрараёна "Малінаўка", а там шыбуюць да нас пехатой. Я і сам гэта раблю часам улетку, бо шлях у 4 кіламетры не такі ўжо і вялікі. Але, натуральна, гэта не адмаўляе таго, што аўтобусныя рэйсы нам вельмі патрэбны, бо, скажам, сталым людзям ці сем'ям з маленькімі дзецьмі падобны летні шпацыр не прапануеш. Ды і надвор'е не заўсёды бывае добрым...

— Ці хапае фінансавання на бягучы і капітальны рамонт аўтэнтчных драўляных будынкаў, асабліва калі ўлічыць, што апошнія з'яўляюцца аб'ектамі гісторыка-культурнай спадчыны?..

— Фінансаванне пад гэтыя мэты прадугледжана, але, скажам, не ў такім аб'ёме, як нам

хацелася б. Але нягледзячы на гэта, цягам года мы зрабілі бягучы рамонт у вяночным двары хаты з вёскі Волева Дубровенскага раёна, у млыне з вёскі Даматканавічы Клецкага раёна, у свіране з вёскі Салон Старадарожскага раёна, у іншых нашых помніках. Таксама ў нас адкрыўся новы музейны аб'ект: царква з вёскі Барань Аршанскага раёна, на што пайшло з 2013 года каля пяці мільярдных рублёў. А на чарзе — рэстаўрацыя іншых аб'ектаў, якія таксама запатрабуюць мільярдных асігнаванняў. Гэта млын з вёскі Зелянец Хоцімскага раёна (патрэбны 2 мільярды недэманаваных рублёў у коштах студзеня 2015 года), хутар з вёскі Цімошкава Міёрскага раёна (4,5 мільярда рублёў), царква з вёскі Вялец Глыбоцкага раёна (400 мільёнаў рублёў). Не кажу ўжо пра патрэбу капітальнага рамонт адміністрацыйнага будынка на тэрыторыі музея, які пацягне прыкладна ў 500 мільёнаў рублёў.

— Эдуард Антонавіч, вы раней займалі пасаду намесніка начальніка ўпраўлення культуры Мінскага аблвыканкама. Ці прыдаўся вам вопыт працы абласнога кіраўніка на пасадзе дырэктара музея?

— Натуральна, бо музей у пабачыў за гэты час вельмі шмат. Але Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту — установа ўнікальная, мае сваю спецыфіку працы. Да таго ж, тут маеш дачыненне да больш канкрэтных спраў, чым тады, калі быў на пасадзе ў Міннаблвыканкаме. І галава, што называецца, "баліць" не пра нейкія паказчыкі, а пра канкрэтныя праблемы...

— Якія напрыклад?

— Ну, скажам, пра належную інфраструктуру музея-скансэна. Калі ён толькі задумваўся і паўставаў — у 1976 годзе — і гаворкі не было пра нейкія інжынерныя камунікацыі (скажам, той жа водаправод), пра электрычнасць, асвятленне, пра стварэнне аб'ектаў для харчавання або начлегу... Цяпер усім гэтым даводзіцца займацца. Сёння наведвальнікам трэба не проста паўзірацца ў аўтэнтны, а пабавіць свой час з камфортам. Зразумела, гэтага камфорту без належнай інфраструктуры проста не зробіш.

— У гэтай справе дапамогу можна атрымаць і ад спонса-

раў. З прыватнікамі на гэты конт не звязаліся?

— Тут, хутчэй, варта спадзявацца на Дзяржаўную інвестыцыйную праграму, якая здолее вырашыць нашы праблемы. Прыватнік пракладанне камунікацый проста не "пацягне" — не тая ў яго фінансавыя магчымасці. Але гэта не значыць, што мы з прыватнымі арганізацыямі не ўзаемадзейнічаем. Мы з імі вельмі добра сябруем, але ў іншых накірунках сваёй дзейнасці.

— Многія наведвальнікі хацелі б бачыць у скансэне не толькі пустыя хаты, а і майстроў, хатніх жывёл, лавацаца мёдам ці свежымі гуркамі... Хочацца, карацей кажучы, інтэрактыву.

— Вось якраз у справе інтэрактыву, як я лічу, нам вельмі могуць дапамагчы прыватнікі. Бо мы не "Дудуткі", дзе ўсё зроблена з сучасных матэрыялаў, таму можна і майстроў у будынку пусціць, і курэй. Мы ўсё ж такі павінны дбаць пра ахову гістарычных аб'ектаў, а з хатнімі жывёламі на гэта можна забыцца. Таму і нарадзілася думка пабудоваць на тэрыторыі музея асобны комплекс драўляных будынкаў, дзе маглі б дэманстраваць сваё майстэрства рамеснікі, "кватараваць" куры з авечкамі, а побач вырошчваліся агуркі з памідорамі. Мяркую, прыцягнуць да гэтай справы прыватных інвестараў. Іншая справа, што тут ёсць пэўныя заканадаўчыя перашкоды: пабудаваны будынак прыватнік павінен будзе перадаць у поўную музейную ўласнасць.

— А ў чым тады будзе зацікаўленасць у прыватніка?

— Мяркую, гэты аб'ект можа і павінен будзе выступаць у ролі своеасаблівай рэкламы таго ці іншага прыватніка. Маўляў, бачыце, наколькі якасна наша фірма можа рабіць тыя ж драўляныя будынкі! Таксама мы будзем пастаянна рэкламаваць гэтага інвестара, дэманстраваць наведвальнікам яго рэкламную прадукцыю і нават прадаваць што-нішто ў сваёй музейнай краме... Так што, як бачыце, ніхто не застанецца ў накладзе, узаемадзейненне будзе ўзаемакарным. Дарэчы, некаторыя канкрэтныя прапановы па гэтым праекце ў мяне на сёння ўжо ёсць. Але пакуль не буду раскрываць усе карты...

— І апошняе пытанне. Святакаваць 40-годдзе музея плануеце?

— Фактычна ўсе нашы акцыі, імпрэзы, падзеі, што сёлета ўжо адбыліся ці адбудуцца ў музейных наваколлях, праходзяць пад знакам святкавання 40-годдзя музейнай установы. Асобнае, святочнае мерапрыемства ладзіць не плануем. Ды і, шчыра кажучы, проста няма калі: спраў вельмі шмат, і праца над імі адбірае ўвесь час. Хай лепш наведвальнікі прыязджаюць да нас у Строчыцы проста так, без святкаванняў: у скансэне сапраўды ёсць на што паглядзець.

К

Пра адкрыццё пасля рэстаўрацыі помніка на тэрыторыі скансэна — на старонцы 3.

Якую ролю ў наш час выконваюць пленэры? Ці можна сёння лічыць, што гэты фармат састарэў? Па гэтых пытаннях выказалі свае меркаванні старшыня Беларускага саюза дызайнераў Дзмітрый СУРСКИ, скульптар Паліна ПІРАГОВА, скульптар і жывапісец Спартак АРУЦЮНЯН, кераміст Валерый КАЛТЫГІН і жывапісец Марта ШМАТАВА — удзельнікі шэрагу сёлетніх пленэраў.

Вольга РОПАТ

Трапнае выйсце і “прахадныя” творы

Д.С.: — Раней праходзілі не пленэры, а праектныя семінары, якія заўжды былі прысвечаны канкрэтнай тэме. Такіх падзей адбывалася шмат, яны нагадвалі крэатыўныя трэнінгі. Так, згадаю вядомую Сенежскую школу, куды з’язджаліся дызайнеры з усяго былога СССР. Тое, што тычыцца сучасных пленэраў, дык, гэта — сумяшчэнне адпачынку з творчай працай. Калі прыедзеш на адзін — пачынаюць запрашаць на іншыя. Урэшце, трапляеш на адкрытым паветры ў іншыя абставіны і адразу штосьці падштурхоўвае рабіць праекты, спрабаваць працаваць з новымі матэрыяламі...

Для мяне пленэры цікавыя найперш тым, што ў Мінску, закапаўшыся ў паперах, вылучыць час для творчай працы амаль немагчыма. А выязджаеш, адразу з’яўляюцца і час, і спаборніцкі дух. Насамрэч, многія творцы працуюць вельмі плённа ў фармаце “open air”. Прыклад цікавай мясцовай ініцыятывы? Пленэр “Арт-салата”, прысвечаны стварэнню аб’ектаў. Ідэя жыхароў вёскі Салацце пад Гродна — каваля Юрыя Мацко, мастакоў Алеся Сурава, Алеся Кірко — і некалькіх прадпрымальнікаў — Таццяны Мароз, сям’і Макей, Юрыя Рымшы. Некалі Юрыя Мацко набыў багата драўляных катушак, і з імі трэба было штосьці рабіць. Так і з’явілася “Арт-салата”. Прайшлі ўжо два пленэры ў гэтай лакацыі, і, як я лічу, яны паказальныя. У іх паўдзельнічалі вядомыя творцы Сяргей Грыневіч, Аляксандр Сільвановіч, Алесь Трусаў, а таксама моладзь... Наогул, гэта менавіта тая сітуацыя, калі людзі захацелі, каб у іх асяроддзі з’явілася штосьці цікавае. Падобнага кшталту мясцовыя ініцыятывы, якія існуюць ва ўсім свеце, а ў нас — толькі зараджаюцца.

П.П.: — Мне падаецца, пленэрны рух не састарэў, а, наадварот, яшчэ больш стаў развівацца. Маю на ўвазе зараз скульптурныя пленэры. Творца ставіць перад сабой задачы, якія іншым разам у майстэрні не можа нават акрэсліць, а тым больш здзейсніць. Скажам, у жніўні мы з Васілём Цімашовым паўдзельнічалі ў пленэры “Пушчавік”, што праходзіў у Бярэзінскім біясферным запаведніку. Рабілі сцэжку з міфалагічнымі істотамі. Арганізатары збіраюцца стварыць музей міфалогіі з аўдыя- і відэаматэрыяламі. А мы ж і працуем з прыроднымі матэрыяламі: спачатку — з камянямі, а да плячэння прыйшлі выпадкова, калі аднойчы захацелася сплесці гняздо. Потым зразумелі, што можна рабіць аб’екты вялікага памеру ў такой тэхніцы. Так і з’явіўся наш “першынец” пад на-

звай “Прыродныя сувязі”. Зараз жа эксперыментуем з карой.

С.А.: — У наш час пленэры — лепшае, што можа быць (не ўлічваючы выставы). Пленэры — неабходнасць, частка жыцця мастакоў, скульптараў, краіны: ды і ў арт-працэсе з’ява прыкметная. Думаю, яны павінны быць розныя па тэматыцы і, канешне, хочацца, каб арганізатары на той жа “Вернісаж камянёў” у Маладзечне, дзе мне давалося пабываць у жніўні, запрашалі майстроў хаця б з трох дзяржаў кожны год. Балазе ва ўсіх розных падыходы да працы з гэтым прыродным матэрыялам.

ваюць творы, каб упрыгожыць уласную жыццёвую прастору. Таксама можна ўбачыць творы пленэрыстаў у гатэлях, дамах адпачынку. Некаторыя працы набываюцца сябрамі арганізатараў пленэру. Лічу, пэўныя крамы маглі б набыць арт-аб’екты з той жа “Арт-Салаты” для прыцягнення пакупнікоў. Скажам, на бензапраўках зараз усталёўваюцца інсталюцыі з дрэва — і нармальна.

С.А.: — Зараз скульптуры ўдзельнікаў “Вернісажа камянёў” знаходзяцца каля Палаца культуры горада Маладзечна. А пасля правядзення пленэра та-

сродкі былі створаны, як мне падаецца, цікавыя аб’екты.

П.П.: — Мы ездзілі па Еўропе, наведвалі музеі сучаснага мастацтва і бачылі, што там паралельна існуюць і канцэптуальнае мастацтва, і рэалізм, і гіперрэалізм. Ёсць адчуванне, нібы ў нас спрабуюць вылучыць адзін напрамак, у якім трэба працаваць. Дый мастацтва ж — не мода! Здаецца, колькі твораў зроблена, напрыклад, з дрэва! І ў кожнага майстра свой шлях, свой стыль і тэхніка. У выніку названых вышэй варункаў, традыцыйна добра ставяцца да рэалізму, а нашы творы не ўсе разумеюць...

і яны ёсць, а спонсар хоча падтрымліваць правераны праект.

М.Ш.: — Лічу, што рэалізм мае права на існаванне. Урэшце рэшт, сапраўдны рэалізм — гэта зусім не ілюстрацыя. Натура — толькі матэрыял, які перапрацоўваюць. Скажам, жывапіс Люсьена Фрэйда — рэалістычны, і гэта мастак з сусветным імем. І да таго ж, зараз на пленэрах няма жорсткага патрабавання пісаць з натуры. Многія ствараюць самастойныя творы ў самых розных кірунках. Ведаю мастакоў з ЗША ды іншых краін, якія на глебе рэалізму ствараюць сучасныя творы. Натура выкарыстоўваецца ў якасці матэрыялу, асновы — проста рэалізм праходзіць этапы пераасэнсавання.

Паблік-арт і добрае фінансаванне

Д.С.: — На жаль, няма ў нас такога музея або пляцоўкі, як “Europos park” у Вільнюсе. Была спроба зрабіць нешта падобнае ў Віцебску. Але, як заўсёды, патрэбна ініцыятыва, патрэбны чалавек, які возьме на сябе арганізацыйную адказнасць: знайсці грошы, месца... Што да трываласці саміх аб’ектаў, дык усё залежыць ад таго, наколькі грунтоўна яны зроблены, ці задумваўся аўтар над тым, каб ягоны выраб захаваўся, як мага больш доўга. Тое ж дрэва можна прапітаць, і яно

Пленэр ці не пленэр?

Пераўтварэнне праектнага семінара ў сяброўскую “тусоўку”?

В.К.: — Пленэры як форма арганізацыі творчай працы не састарэлі. Але яны, на маю думку, не нясуць навізны. Звычайна скульптары ці жывапісцы працуюць у той тэхніцы, у якой працавалі да гэтага, таму і ўзровень пленэраў невысокі, а творы зробленыя не на такім высокім узроўні, як, напрыклад, у майстэрнях або студыях. Да пленэраў па жывапісе наогул адношуся насцярожана: нічога значнага на іх не пішацца — у асноўным эцюды ды работы “прахадныя”.

М.Ш.: — Мастак зараз адарваны ад натуры, бо мастацтва змяняе свой твар. Таму, першае, пленэры для мастакоў з’яўляюцца камунікацыйнай пляцоўкай. Зразумела, пад час пленэра і падчас выставы маем зносіны не толькі з пісьменнікамі, музыкантамі, мастакамі розных пакаленняў, студэнтамі, але і з мясцовым насельніцтвам, што важна як у мэтах асветы, так і ў якасці сродку зваротнай сувязі. Па-другое, яны даюць магчымасць аднавіць навыкі, бо прырода застаецца лепшым настаўнікам. Я, праўда, з натуры не пісала. Але самі ўзаемаадносіны і з прыродай, і з беларускай гісторыяй абуджаюць пачуцці.

Ад пленэраў — да музеяў

Д.С.: — Праводзяцца пленэры, відавочна, дзеля таго, каб стварыць пэўны збор. Шмат прыватных калекцыянераў набы-

кія захопленыя водгукі ў жыхароў горада былі!..

В.К.: — Некаторыя мае творы знаходзяцца ў калекцыях Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь ды ў Нацыянальным цэнтры сучасных мастацтваў. У Бабруйскім мастацкім музеі знаходзіцца больш за 600 твораў. На жаль, музей керамікі ў горадзе пакуль і не ствараецца. А гэта можна было б лічыць вынікам, у першую чаргу, шмагадовай працы ў гэтым кірунку, у тым ліку ў рамках міжнароднага пленэра “Арт-Жыжаль”. Канешне, тут патрэбны асобнае памяшканне, а не маленькі куточак, пажадана — з дворыкам, а таксама сродкі. Урэшце, а чаму б і не?

М.Ш.: — Умовы пленэру “Пачаткі”, што праходзіў у Друі, былі абумоўлены загадзя: адна праца застаецца арганізатарам, але некаторыя мастакі, у тым ліку і я, пакінулі дзве. Удзельнікі пленэру напісалі помнікі, якія захаваліся ў Друі і зрабілі мастацкую рэканструкцыю зруйнаваных. Справа ў тым, што святар Сяргей Сурыновіч хоча стварыць калекцыю з нашых твораў. Яшчэ адна мэта правядзення пленэра, канешне, не галоўная, — магчымасць знайсці фундатара, бо Троіцкі касцёл патрабуе рэканструкцыі.

“Тупіковае” становішча... рэалізму?

Д.С.: — Склалася такая сітуацыя, што зараз аб’екты можна стварыць вельмі танна, і ўздзейнічаць на людзей яны будуць больш эфектыўна, чым зроблены з бронзы рэалістычны твор, што надта выдаткова для бюджэту таго ці іншага населенага пункта. Так, у праекце “Арт-астравы” ўсё атрымалася таннае: не больш за 10 мільёнаў вылучылі мастакам, і за гэтыя

С.А.: — Новыя падыходы, думкі патрэбны, але і рэалізм забываць нельга, бо ён — аснова.

В.К.: — Што мы лічым рэалізмам? Фантазіі таксама могуць быць рэаліямі нашага быцця. Іншая справа, што ж такое мастацтва? Каб зразумець, трэба стаць на платформу мастака. Вось тыя пленэры, якія праводзяцца ў Гродне (па ганчарным рамястве) ды ў Магілёве (па жывапісе) я лічу ў нечым нават больш падобнымі да шоу, чым да мастацкага працэсу. На тыдзень збіраюцца ганчары, прывозяць сваю прадукцыю ды прадаюць яе, яшчэ крыху праводзяць майстар-класы... Гэта несур’эзна. А жывапісныя пленэры нагадваюць “тусоўку”: сабраліся мастакі, аддалі па адной або дзве працы арганізатарам, зрабілі выставу — ды ўсё. Для рэгіёна гэта, можа, і мае значэнне, але для сур’эзнага мастацтва справа невялікая... Той жа магілёўскі пленэр у гэтым сэнсе, мяркую, апынуўся на раздарожжы: колькі можна прыезджаць ды пісаць краявіды, нават калі яны прысвечаны якой-небудзь гістарычнай асобе? Да ўсяго, існуе нейкае аднабаковае разуменне рэалізму. Што ж да фармату “Арт-Жыжаль”, то я адчуваю яго сур’эзныя хібы, якія трэба выпраўляць. У мяне ёсць прапановы, але ці пагодзяцца на іх мясцовыя ўлады? Не ведаю.

Што магу прапанаваць арганізатарам пленэраў са свайго досведу? На маю думку, варта змяняць фарматы, распрацоўваць новую праграму, каб была яна больш цікавай ды сучаснай, а таксама змяніць адносіны да гэтай дзейнасці. І ўсё ж, як ні круціся, патрабуюцца сродкі. Можна знайсці спонсараў, але з імі ў нас даволі складаная сітуацыя склалася: трэба, падавалася б, укладваць сродкі ў новыя ідэі,

будзе захоўвацца і 20 гадоў, і паўстагоддзя.

П.П.: Па ўсім свеце пленэраў праходзіць неверагодная колькасць! Зараз заўважылі наступную тэндэнцыю: набірае папулярнасць паблік-арт — назваць такія творы скульптурай або інсталюцыяй складана. Да ўсяго, зараз ствараюцца арт-аб’екты менавіта для жылых комплексаў, такім чынам мастацтва “ўкараняецца” ў штодзённасць людзей. Напрыклад, у адным парку за мяжой бачылі, як арт-аб’екты суправаджаюцца музычным фестывалем, святломузыкай. Такое паяднанне мастацтваў яшчэ больш уражвае.

В.К.: — Нядаўна ўдзельнічаў у літоўскім сімпозіуме “Панявежыс”, і для мяне гэта была даволі значная падзея. Я ў такім задавальненні даўно “не купаўся”. Сімпозіумы, у адрозненне ад пленэраў, праводзяцца на больш сур’эзным узроўні. Ганарары ніхто там не плаціць, праезд у “Панявежыс” — за свой кошт, літоўцы аплачвалі толькі пражыванне і харчаванне. За тое яны зрабілі якасную культурную праграму. Увогуле, сімпозіум гэты праводзіцца раз на два гады, а колькасць яго ўдзельнікаў абмежаваная. Сёлета было сем чалавек, якіх адбіралі па заяўках, прычым запрашаюцца ўдзельнікі толькі аднойчы, каб складалася разнастайная калекцыя. Фінансаванне ж — з гарадскога бюджэту плюс значныя спонсарскія сродкі. І калі патрэбны яшчэ дадатковыя ўкладанні, дык грошы адразу знаходзіліся. А ў Бабруйску, напрыклад, у гэтым сэнсе ўсё даволі абмежавана: калі каштарыс “Арт-Жыжаль” зацверджаны, дык дадатковых сродкаў ужо не выдзяляць. Хіба на спонсара спадзяешся...

“Насустрач натхненню” — такі слоган абраў сабе XXIII Мінскі міжнародны кінафестываль “Лістапад”, які пройдзе сёлета з 4 па 11 лістапада. Калі яго трохі перайначыць, можа сказаць, што “Лістапад-2016” робіць таксама і крок насустрач айчынай кінаіндустрыі. Індустрыяльная панэль, пляюйка для развіцця і прасоўвання беларускага кіно, яго дзеячай, “прэм’ера” якой адбылася летас, сёлета зойме сваё месца сярод іншых праграм “Лістапада”. “Так, індустрыяльнай платформе быць, — пацвердзіла навіну яе каардынатар Лізавета Бобрыкава. — З 5 па 10 лістапада. Галерэя Tut.by. Два поўныя выхадныя і вечары ў буднія дні”.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Лізавета Бобрыкава.

І адрозненне гэтага года, “раскрыла карты” Лізавета, — вузкасפעцыялізаваныя сустрэчы па кірунках прадзюсаравання, кінакрытыкі і сцэнарнага майстэрства... “Ладзіць майстар-класы агульнай скіраванасці, распыляючыся, больш не мае сэнсу, — значыла яна. — Акцэнт сёлета будзе зроблены на сегментаванне (семінары і сустрэчы для спецыялістаў) з пэўнымі мэтамі і вынікамі на выхадзе”.

Сёлета каардынатарка індустрыяльнай панелі мінскага кінафестывалю стала ўдзельнікам еўрапейскай адукацыйнай праграмы — майстэрня школы кінаагентаў “Sofa”. Праект Лізаветы Бобрыкавай — “Bel:Kino” (“Bel:Cinema” — Belarus Empowerment Lab: Cinema), праішоўшы вялікі адбор, патрапіў у “васьмёрку” пераможцаў разам з ініцыятывамі з Албаніі, Літвы, Чэхіі, Грузіі, Малдовы, Польшчы, Украіны. У жніўні ў культурнай сталіцы Еўропы — Уроцлаве — адбылася першая сесія школы, на якой праект “Bel:Kino” праішоў далейшую распрацоўку разам з замежнымі спецыялістамі. У чым сутнасць праекта? Якія праблемы лакальнай індустрыі ён можа спрабаваць вырашыць? Якім чынам уплывае на праграму індустрыяльная платформа фестывалю “Лістапад”? Адказы на пытанні сталі мэтай сустрэчы з Лізаветай БОБРЫКАВАЙ.

Пра майстэрню
— Майстэрня ладзіцца чацвёртым разам, і гэта праграма, якая дапамагае развіваць і рэалізоўваць праекты, скіраваныя на фарміраванне поўнаватраснага нацыянальнага рынку кіно і на ўзаемадзеянне з міжнароднымі партнёрамі. У свеце ёсць не так шмат праграм падобнай якасці, і выдатна, што мы можам скарыстацца яе магчымасцямі. Сутнасць жа такая: восем кінаагентаў з розных краін свету прадстаўляюць свае праекты, і працуюць яны разам з ментарамі над іх удасканаленнем і ўвасабленнем.

Ды прыкладу, сёлетняя ўдзельнікі майстэрні. Галоўны прадзюсар Адэскага кінафестывалю Юлія Сінкевіч прадстаўляе ініцыятыву, скі-

раваную на прамоцыю украінскага кіно. Дзімітру Марыян з Малдовы, адзін з аўтараў мясцовага закона пра кінематаграфію, прапануе праект еўрапейскага хабу ў Чысінаў — штосці кшталту арт-хаус кінатэатру. “Балтыйскі погляд” Інесы Іванавай з Літвы — і стварэнне адмысловай он-лайн пляюйки для прасоўвання кінапрадукцыі балтыйскага рэгіёна. (Беларусь, відавочна, таксама сюды ўпішацца крыху пазней.) Над праектам нацыянальнага кінамузею сучаснага тыпу працуе Тэрэза Крыжкоўска з Чэхіі... Словам, ініцыятывы ўдзельнікаў “Sofa” знаходзяцца на стыку культуры, бізнесу і адукацыі. З аднаго боку, яны скіраваныя на прасоўванне кіно рэгіёну, нацыі, з іншага ж, нацэленыя на міжнароднае супрацоўніцтва.

Што да майго праекта, у сваім глабальным увасабленні ён мае на ўвазе стварэнне Нацыянальнага фонда кіно. Працаваць над ім мне дапамагае Тамара Тацішвілі, мой галоўны ментар, і гэта спецыяліст, які ў свой час для сучаснага кіно Грузіі зрабіў немагчымае. У

лакальных прадстаўнікаў, агентаў няма. Атрымліваецца, што патэнцыйныя кінавытворцы змежыка не ведаюць, хто тут можа стаць іх партнёрам. Увогуле, дзе сёння вучаць кінапрадзюсарству, кінаменеджменту? Мяркую, такія даныя будуць цікавымі не толькі замежным спецыялістам. Такая карта сёння — неабходнасць.

Другі пункт нарадка і трэці. Калі усё ж узнікае супрацоўніцтва, дзелавыя стасункі паміж кінавытворцамі, беларускім і замежным партнёрам, складана іх аформіць. Упярэмаў у юрыдычны бок праблема. Многія пытанні і бягучым айчынным заканадаўстве не адпавядаюць суветнай практыцы.

Утопія ці рэальны праект?

Індустрыяльная платформа “Лістапада”, якая вядзе да зменаў?

■ Дарэчы

І пытанне ідэнтычнасці

Ці ўдалося мінскаму кінафоруму змяніць стаўленне да беларускага кіно? Якія сёння яго пазіцыі? Адкажаце на гэта пытанне пагадзіўся каардынатар Нацыянальнага конкурсу фестывалю “Лістапада” Мікалай ЛАУРАНЮК.

Мікалай Лаўранюк.

— Сёння, мяркую, стаўленне да беларускага кіно змяняецца. Нацыянальны конкурс “Лістапада” мінулага года запусціў гэту хвалю цікаўнасці да беларускага фільма, і адмысловыя праграмы ды акцыі ў сталічным і рэспубліканскім кінапраекце на працягу года падтрымлівалі той інтарэс. Да прыкладу, кінаальманах ваў у неабходнасці такога форуму.) Але, калі сфарміруецца кола аднадушцаў, працаваць стане лягчэй.

Наступная ініцыятыва — стварэнне індустрыяльнай платформы. Запрабаванасць гэтага інструмента, які даваў бы ўяўленне пра тое, якія кінаагенты сёння працуюць у Беларусі, хто чым займаецца, — мяркую, відавочна. Сёння з боку замежных партнёраў ёсць цікакасць да нашай краіны: да тутэйшых кінакампаній, кінастудый, прадзюсараў, але інфармацыі аб

Напрыклад, сёння вырашаецца, ці ўдзельнічае ў пэўным міжнародным праекце кінастудыя “Беларусьфільм”, але якім чынам развіваць кааперацыю прыватным кінакампаніяў? Праз конкурс кінапраектаў? Але відавочна, што магчымасці апошняга не зольныя закрыць “усе прагалы”. Іх не дастаткова, каб замацаваць супрацоўніцтва паміж беларускімі і замежным кінавытворцамі на трывалым узроўні. Тым больш, абмежаванні ў выглядае тэм, якія прапануюцца на конкурсе, могуць значна скараціць ці нават адсутнічаць патэнцыйныя прапановы з боку інвестараў. Таму ўдасканаленне заканадаўства ў кірунку міжнароднай кааперацыі паміж суб’ектамі розных форм уласнасці — пытанне, якое вымагае далейшай працы. Кааперацыя на дадзены момант — самы актуальны і дзейсны спосаб вытворчасці кіно ў све-

це. І без яе гэта сфера ў нас не здолее выйсці на міжнародны рынак. Ну і, нарэшце, — само беларускае кіно. Яно, безумоўна, адзін з галоўных складнікаў развіцця індустрыі, а яго папулярнасць — у шэрагу першасных задач. На “Лістападзе” ўжо заявіў пра сябе Нацыянальны конкурс, спадзяемся, што сёлета і рэагуюць супрацоўніцтва паміж беларускімі і замежным кінавытворцамі на трывалым узроўні. Тым больш, абмежаванні ў выглядае тэм, якія прапануюцца на конкурсе, могуць значна скараціць ці нават адсутнічаць патэнцыйныя прапановы з боку інвестараў. Таму ўдасканаленне заканадаўства ў кірунку міжнароднай кааперацыі паміж суб’ектамі розных форм уласнасці — пытанне, якое вымагае далейшай працы. Кааперацыя на дадзены момант — самы актуальны і дзейсны спосаб вытворчасці кіно ў све-

атрымаецца. Усім відавочна, што каб беларускае кіно выйшла да шырокіх мас, каб, увогуле, яно адбылося, адно выхаднае быць адкрытым да гэтага позірку, а не замыкацца на ўласных праблемах. Таму з кожным годам узрастае неабходнасць уздзелу ў міжнародных праектах, фестывалях, капрадукцыі... І мы закранаем тут праблему кінаіндустрыі, кінавытворчасці.

Беларускае кіно — гэта і пытанне нашай ідэнтычнасці, самасвядомасці. Яно патрабуе ўкладання, рэсурсаў, увагі — калі ёсць жаданне захаваць сябе ў суветнай прасторы, стаўленне да культуры мусіць быць у прызырэтах. Таму — гэта пытанне фінансавання.

Беларускае кіно нараджаецца на сутыку нацыянальных і глабальных інтарэсаў — ці гатовая прыняць такую форму дзяржава? Бо тут і пытанні дзяржаўнай ідэалогіі закранаюцца, вядома.

Як бачым, задача папулярнасці беларускага кіно не такая простая як падаецца. Яна сякае да цэлага комплексу праблем і вымагае пошуку рашэнняў. **К**

■ Афіцыйна Канцэпцыя і фінансы

6 верасня ў Савеце Міністраў адбылося пасяджэнне аркамітэта Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад” на чале з віцэ-прэм’ерам Наталляй Качанавай. Пра гэта паведамляе прэс-служба Урада нашай краіны.

У час сустрэчы быў разгледжаны шэраг пытанняў, пачынаючы ад канцэпцыі фестывалю і заканчваючы фінансавымі задачамі. Намеснік прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь падкрэсліла, што XXIII Мінскі міжнародны фестываль “Лістапад” пройдзе на высокім узроўні.

Для ўдзелу ў кінафоруме атрымана больш за 590 заявак па катэгорыях ігравых, дакументальных і дзіцячых фільмаў, а таксама 84 заяўкі для ўдзелу ў Нацыянальным конкурсе. Аб гэтым на пасяджэнні паведаміў міністр культуры краіны Барыс Святоў.

У рамках індустрыяльнай панэлі

— Менавіта ў рамках індустрыяльнай платформы будуць узнятыя пытанні, якія робяць магчымым стварэнне будучага нацыянальнага фонда кіно. Тое ж пытанне кансалідацыі высілкіў, — гаворка пойдзе пра патэнцыйную асацыяцыю прадзюсараў. Калі ёсць Гільдыя кінакрытыкаў пры Беларускім саюзе кінематаграфістаў, чаму не можа быць аб’яднання прадзюсараў? Ці магчыма яно наогул? Які маніфест ад далейшай кансалідаванай дзейнасці ўвогуле кінасупольнасць зольная выпрацаваць? Чаму нельга паразважаць у гэтым накірунку?

Акрамя таго, эксперты, якія запрошаны на праграму, падзеліцца сваім досведам стварэння фонда кіно, узаемадзеяння ў кінаіндустрыі. Гэта будуць спікеры розных кірункаў з розных краін, але іх вопыт, мяркую, высветліць нашу сітуацыю з розных бакоў і падкажа з якога боку, можна падступіць да вырашэння праблем. І чаму важна пачынаць змены “знізу”.

А ці патрэбны змены?

— Безумоўна, калі беларускае кіно не хоча быць ізаляваным ад свету. Сёння працэс дзяржаўнага фінансавання адбываецца праз конкурс кінапраектаў, але ж, пасутнасці, кінакампаніяў няма адкуль узяць грошы на кінавытворчасць, акрамя як у дзяржавы, і тое, згодна з Палажэннем конкурсу, дзяржава прадстаўляе толькі частку бюджэту. Астатнюю тэ мусяць знайсці сам. Каб існаваў фонд кіно, кінакампанія мела б магчымасць атрымаць фінансаванне з яго крыніц, пашыраючы выбудоўваць свой бюджэт ды, увогуле, прыныцовава адрозным чынам рабіць кіно, што, адпаведна, адбываецца на яго змесце і якасці.

■ “Адна з ініцыятыв — стварэнне індустрыяльнай карты. Гэты інструмент даваў бы ўяўленне пра тое, якія кінаагенты сёння працуюць у Беларусі, хто чым займаецца. Сёння з боку замежных партнёраў ёсць цікакасць да нашых кінакампаній, кінастудый, прадзюсараў, але інфармацыі аб лакальных прадстаўніках, агентах няма”.

Фонд кіно прадстаўляе юрыдычнае суправаджэнне, кансультацыі як па тэме капрадукцыі, так і іншых, вылучае гранты для кінематаграфістаў, кінажурналістаў, прадзюсараў, робіць адукацыйныя праграмы. Гэта абавязковая прамоцыя нацыянальнага кіно: ад “оскарэўскай” кампаніі — да рэкламнай прадукцыі асобнага фільма, і нельга гэту важную частку працы ўскладаць на кінастудыі ці, яшчэ горш, на рэжысёраў асобных стужак. Даўно вядомае меркаванне спецыялістаў, што часам менавіта ад удалага маркетынгу залежыць камерцыйны поспех кінакарціны. Нават якасць яе ў гэтым кантэксце становіцца другойрай. У нас жа выдаткі на маркетынг — звычайна апошні радок у бюджэце. Фонд кіно — гэта, у тым ліку, і ўзаематасункі з дыстрыб’ютарамі. Гэта пастаянны пошук магчымасцей распаўсюджвання і продажу нацыянальнага кіно. Ці ёсць у нас сёння такая арганізацыя, якая б убірала ў сябе ўсе гэтыя актыўнасці?

К

Зайтра Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр адкрывае 47-ы сезон. І, адначасова, святкуе 75-годдзе мастацкага кіраўніка тэатра, заслужанага работніка культуры Беларусі Адама Мурзіча — мюзікліам Уладзіміра Кандрусевіча “Соф’я Гальшанская”, што быў адзначаны Нацыянальнай тэатральнай прэміяй. Самы час падвесці вынікі мінулага сезона і паразважаць пра бліжэйшую будучыню.

Надзея БУНЦЭВІЧ

“Баль...” для “Мэры...” з “Клеапатрай”?

Сцэна са спектакля “Мэры Попінс”.

Канец мінулага сезона праішоў пад знакам адрозна некалькіх разнажанравых прэм’ер. “Дэбютаваў” і ўнутрытэатральны часопіс “Закуліссе”, першы нумар якога быў цалкам прывесчана адной з іх, а менавіта апераце “Баль у Савой” Пала Абрахама. Выпуск такога выдання, падрыхтаваны з дапамогай студэнтаў Інстытута журналістыкі БДУ і Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, прыўзняў тэатр на новую творчую рыстунку. Бо падобная практыка шырокамаштабнага “даследавання” найбольш значных пастановак уласціва хіба вядучым тэатрам свету. Хочацца спадзяецца, што выпуск стаяць больш чі менш рэгулярнымі. І з часам, акрамя анансавання, у тэатры будзе з’яўляцца мадэлі тэрыяў рэцэнзійнага характару. Той жа

“Баль у Савой” “Клеапатра”

гэтага заслугоўвае. Спектакль атрымаў ва ўсіх сэнсах “аўтарскім”. Пёса — кардынальна перапрацаваная, нават у параўнанні з версіяй Маскоўскай апэраты. Музыка (а яна і ў арыгінале крыху джазавая) — у новай аранжыроўцы, з іншай паслядоўнасцю нумароў і некаторымі ўстаўнымі фрагментам. У такім выглядзе яна ляжыць больш набліжана творца да мюзікла. Але галоўнае — актуалізацыя сэнсу, што заўсёды было ўласціва апэратам, калі іх ставілі не на радзіме. Ціперашні спектакль — не пра шлюбную вернасць, а пра суданосны пакаленны творчай моладзі. У цэнтры — не тыпавыя гісторыя кахання, папросту неабходная ў музычным тэатры, але і аповед пра тое, як маладая кампазітарка, нягледзячы на перашкоды з боку бацькі-алігарха,

Сцэна са спектакля “Баль у Савой”. Фото прадзюсараў тэатраў.

Канец мінулага сезона праішоў пад знакам адрозна некалькіх разнажанравых прэм’ер. “Дэбютаваў” і ўнутрытэатральны часопіс “Закуліссе”, першы нумар якога быў цалкам прывесчана адной з іх, а менавіта апераце “Баль у Савой” Пала Абрахама. Выпуск такога выдання, падрыхтаваны з дапамогай студэнтаў Інстытута журналістыкі БДУ і Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, прыўзняў тэатр на новую творчую рыстунку. Бо падобная практыка шырокамаштабнага “даследавання” найбольш значных пастановак уласціва хіба вядучым тэатрам свету. Хочацца спадзяецца, што выпуск стаяць больш чі менш рэгулярнымі. І з часам, акрамя анансавання, у тэатры будзе з’яўляцца мадэлі тэрыяў рэцэнзійнага характару. Той жа

Канец мінулага сезона праішоў пад знакам адрозна некалькіх разнажанравых прэм’ер. “Дэбютаваў” і ўнутрытэатральны часопіс “Закуліссе”, першы нумар якога быў цалкам прывесчана адной з іх, а менавіта апераце “Баль у Савой” Пала Абрахама. Выпуск такога выдання, падрыхтаваны з дапамогай студэнтаў Інстытута журналістыкі БДУ і Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, прыўзняў тэатр на новую творчую рыстунку. Бо падобная практыка шырокамаштабнага “даследавання” найбольш значных пастановак уласціва хіба вядучым тэатрам свету. Хочацца спадзяецца, што выпуск стаяць больш чі менш рэгулярнымі. І з часам, акрамя анансавання, у тэатры будзе з’яўляцца мадэлі тэрыяў рэцэнзійнага характару. Той жа

Канец мінулага сезона праішоў пад знакам адрозна некалькіх разнажанравых прэм’ер. “Дэбютаваў” і ўнутрытэатральны часопіс “Закуліссе”, першы нумар якога быў цалкам прывесчана адной з іх, а менавіта апераце “Баль у Савой” Пала Абрахама. Выпуск такога выдання, падрыхтаваны з дапамогай студэнтаў Інстытута журналістыкі БДУ і Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, прыўзняў тэатр на новую творчую рыстунку. Бо падобная практыка шырокамаштабнага “даследавання” найбольш значных пастановак уласціва хіба вядучым тэатрам свету. Хочацца спадзяецца, што выпуск стаяць больш чі менш рэгулярнымі. І з часам, акрамя анансавання, у тэатры будзе з’яўляцца мадэлі тэрыяў рэцэнзійнага характару. Той жа

Канец мінулага сезона праішоў пад знакам адрозна некалькіх разнажанравых прэм’ер. “Дэбютаваў” і ўнутрытэатральны часопіс “Закуліссе”, першы нумар якога быў цалкам прывесчана адной з іх, а менавіта апераце “Баль у Савой” Пала Абрахама. Выпуск такога выдання, падрыхтаваны з дапамогай студэнтаў Інстытута журналістыкі БДУ і Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, прыўзняў тэатр на новую творчую рыстунку. Бо падобная практыка шырокамаштабнага “даследавання” найбольш значных пастановак уласціва хіба вядучым тэатрам свету. Хочацца спадзяецца, што выпуск стаяць больш чі менш рэгулярнымі. І з часам, акрамя анансавання, у тэатры будзе з’яўляцца мадэлі тэрыяў рэцэнзійнага характару. Той жа

Канец мінулага сезона праішоў пад знакам адрозна некалькіх разнажанравых прэм’ер. “Дэбютаваў” і ўнутрытэатральны часопіс “Закуліссе”, першы нумар якога быў цалкам прывесчана адной з іх, а менавіта апераце “Баль у Савой” Пала Абрахама. Выпуск такога выдання, падрыхтаваны з дапамогай студэнтаў Інстытута журналістыкі БДУ і Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, прыўзняў тэатр на новую творчую рыстунку. Бо падобная практыка шырокамаштабнага “даследавання” найбольш значных пастановак уласціва хіба вядучым тэатрам свету. Хочацца спадзяецца, што выпуск стаяць больш чі менш рэгулярнымі. І з часам, акрамя анансавання, у тэатры будзе з’яўляцца мадэлі тэрыяў рэцэнзійнага характару. Той жа

Канец мінулага сезона праішоў пад знакам адрозна некалькіх разнажанравых прэм’ер. “Дэбютаваў” і ўнутрытэатральны часопіс “Закуліссе”, першы нумар якога быў цалкам прывесчана адной з іх, а менавіта апераце “Баль у Савой” Пала Абрахама. Выпуск такога выдання, падрыхтаваны з дапамогай студэнтаў Інстытута журналістыкі БДУ і Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, прыўзняў тэатр на новую творчую рыстунку. Бо падобная практыка шырокамаштабнага “даследавання” найбольш значных пастановак уласціва хіба вядучым тэатрам свету. Хочацца спадзяецца, што выпуск стаяць больш чі менш рэгулярнымі. І з часам, акрамя анансавання, у тэатры будзе з’яўляцца мадэлі тэрыяў рэцэнзійнага характару. Той жа

хае сучаснасцю. Будзем спадзявацца, музычнасць партытуры хутка выявіцца і ў выкананні: у аркестры ўзнікне ашчаднасць да кожнай дэталі, захапленне прыгажосцю, а не “агульны вал”, пры якім многае губляецца, “пралягае”. Не самая лепшая акустычныя ўмовы тэатра патрабуюць ішч большай увагі да дыкцыі.

На новы сезон, калі верыць рубрыцы “Рыхтуецца да пастаноўкі” на афіцыйным сайце тэатра, запланаваны балет “Лебядзінае возера”, мюзікл Кіма Брэйтбурга “Джэйн Эйр” (зараз ідзе яго “Блакітная камяя”), рэпетуецца і студэнцкая пастаноўка БДУКІМ яго “Казановы”, які далучыцца да такога ж студэнцкага “Дуброўскага”. Так што ў хуткім часе на сцэне Музычнага тэатра можна будзе адкрываць ледзь не аўтарскі філіял гэтага расійскага кампазітара. З такой лёчбай — чатыры спектаклі — не паспрачаюцца нават Кальман са Штраусама.

Нягледзячы на адсутнасць уласнага фестывалю (на жаль, цудоўны іміджавы праект “Наталля Гайда запрашае...” страціў рэгулярнасць, а вельмі хацелася б яго працягну), Музычны тэатр застаецца неаспрэчным лідарам па гастроўных паказах на яго сцэне спектакляў іншых тэатраў. Так, летась практычна месяц мы глядзелі спектаклі Святлоўскага Мускамедзі, потым былі гастролі Музкага драмтэатра Літвы, тэатраў з Тулы, Уфы, асобныя спектаклі неаднаразова прывозілі з Латвіі. Усе гэтыя паездкі — неаднабаковыя: наш тэатр паспяхова ажыццяўляе абменныя гастролі. Асобна адзначым і тое, што кіраўніцтва тэатра не баіцца запрашаць на сваю сцэну авангардныя, эксперыментальныя, нават спрэчныя гастрольныя праекты, тым самым рухаючы наперад развіццё нацыянальнай культуры.

Падводзячы вынікі сезона, немагчыма не згадаць екацерынбургскі мюзікл “Яма” Сяргея Дрэзніна паводле апоўесці Аляксандра Купрына. Размаітасць стылістыкі, што ў “Кацярыне Мелікай” таго ж кампазітара менавала з запішанай пярэстасцю, тут была зацментаваная вельмі ўдалай агульнай музычнай драматыроўкай, добрым сімфанічным развіццём.

А вільготны тэатр спектаклямі Ёнаса Вайткуса увогуле ўскалыніку! “Дрыгву” апэратэчных заўсёдыняў! “Яўген Анегін” са статуямі Леніна, Сталіна, Напалеона і Пятра Першага, “Кароль Лір” у цалеснай савецкай стужка, хаця ёсць 20-годдзе ранейшая, больш цікавая галівудская) цяжка спаборнічаць. Але герайна Маргарыты Александровы пераўзыходзіць вобраз, створаны Наталляй Андрэйчанка: наша Мэры яшчэ больш абаяльная, бо змэст лёгкай нахабнасці ў яе больш душэўнай адкрытасці, любові і спагады да людзей. Арттысты даводзіцца не толькі іграць і спяваць у рэжыме он-лайн (у кіно гэта розныя працэсы, ды і спявала там іншая — Тацыяна Вароніна), але і рабіць некаторыя цырыкавыя факты нумароў і некаторымі ўстаўнымі фрагментам. У такім выглядзе яна ляжыць больш набліжана творца да мюзікла. Але галоўнае — актуалізацыя сэнсу, што заўсёды было ўласціва апэратам, калі іх ставілі не на радзіме. Ціперашні спектакль — не пра шлюбную вернасць, а пра суданосны пакаленны творчай моладзі. У цэнтры — не тыпавыя гісторыя кахання, папросту неабходная ў музычным тэатры, але і аповед пра тое, як маладая кампазітарка, нягледзячы на перашкоды з боку бацькі-алігарха,

Канец мінулага сезона праішоў пад знакам адрозна некалькіх разнажанравых прэм’ер. “Дэбютаваў” і ўнутрытэатральны часопіс “Закуліссе”, першы нумар якога быў цалкам прывесчана адной з іх, а менавіта апераце “Баль у Савой” Пала Абрахама. Выпуск такога выдання, падрыхтаваны з дапамогай студэнтаў Інстытута журналістыкі БДУ і Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, прыўзняў тэатр на новую творчую рыстунку. Бо падобная практыка шырокамаштабнага “даследавання” найбольш значных пастановак уласціва хіба вядучым тэатрам свету. Хочацца спадзяецца, што выпуск стаяць больш чі менш рэгулярнымі. І з часам, акрамя анансавання, у тэатры будзе з’яўляцца мадэлі тэрыяў рэцэнзійнага характару. Той жа

Канец мінулага сезона праішоў пад знакам адрозна некалькіх разнажанравых прэм’ер. “Дэбютаваў” і ўнутрытэатральны часопіс “Закуліссе”, першы нумар якога быў цалкам прывесчана адной з іх, а менавіта апераце “Баль у Савой” Пала Абрахама. Выпуск такога выдання, падрыхтаваны з дапамогай студэнтаў Інстытута журналістыкі БДУ і Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, прыўзняў тэатр на новую творчую рыстунку. Бо падобная практыка шырокамаштабнага “даследавання” найбольш значных пастановак уласціва хіба вядучым тэатрам свету. Хочацца спадзяецца, што выпуск стаяць больш чі менш рэгулярнымі. І з часам, акрамя анансавання, у тэатры будзе з’яўляцца мадэлі тэрыяў рэцэнзійнага характару. Той жа

Экспрэс-тур з V.I.P.-земляком: Сарачы

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

Але ўсё ж кавалачак рэтра ў якім-небудзь выглядзе застаецца, спадзяецца Брагінец. І сам з сарацкай бібліятэкай развітвацца не збіраецца: у ёй па-ранейшаму маецца ягоны фармуляр. І мама акцёра таксама бярэ тут кнігі, часопісы.

— Бібліятэкі сёння трансфармуюцца ў культурна-забаўляльныя установы... — заўважыў я.

— Мне яны нагадваюць выставачныя павільёны, куды публіка не імкнецца. Але да таго, пра што вы казалі,

стаўлюся неадназначна, з асцярогай. Калі ў бібліятэках дзейнічаюць аб'яднанні, якія займаюцца і прапагандай кнігі, то я за любы "кіпеж", які ідзе на карысць. Калі ж гэта нейкія гурткі, мерапрыемствы, якія не маюць да культуры ніякага дачынення, дык я супраць. А вернісажы мастакоў там дарэчы, няшумныя творчыя акцыі таксама. Ды нават гульнявыя куткі (па сваім досведзе ведаю: мы з жонкай водзім дачку ў адну з мінскіх дзіцячых бібліятэк, і пакуль адзін з нас выбірае штосьці для яе, іншы гарэзіць з малечай).

Брагінец шчыра верыць, што людзі, "наеўшыся" інтэрнэту, у бібліятэкі вернуцца. А пракласці ім зваротны шлях можа і артыст. Праўда, маю раптоўна выказаную ініцыятыву пра тое, што як чалавек вядомы ён мог бы выступіць у той жа роднай сельскай бібліятэцы папулярызатарам беларускай кнігі, часам уладкоўваючы тут літаратурныя чытанні, Максім Віктаравіч успрыняў са збынтэжанасцю. Ідэя здалася яму цікавай, але, лічачы сябе сціплым ды яшчэ не настолькі медыйным, ён вольна так з

іншым, Фёдар Фёдаравіч не падзяляе аптымізму Максіма Віктаравіча і мяркуе, што бібліятэкі ў іх класічным варыянце не выжывуць. І на будучыню такіх устаноў увогуле — "вінтажных" ды навацыйных, са "смакам" тэхналогій альбо з папяровымі тамамі — ён глядзіць без рамантызму. Падставай для такой высновы паслужыла неаднаразовае наведванне ім сучаснай "Нацыяналкі": можа, так супалі зоркі, але ў візіты тыя спадар Крупнянкоў лёгка пералічваюць наведвальнікаў залаў галоўнай бібліятэкі краіны...

Абмінуць Дом культуры ён ніяк не мог: бацькі яго пазнаміліся ў хоры гэтай установы (тата спяваў ледзь не да пенсіі), а тры старэйшыя браты ды малодшая сястра прайшлі праз дзіцячы тэатр "Летуценнікі" (некалькі гадоў таму ён пераехаў у Любанскую дзіцячую школу мастацтваў). Вучачыся ў чацвёртым класе, Максім таксама апынуўся ў ім, і хадзіў туды да завяршэння вучобы ў школе. Прычым паступіў у "Летуценнікі" хлапчук, што ўжо меў у багажы выступы з вершамі ды песнямі перад аднакласнікамі ды настаўнікамі. Першай жа работай для артыста-пачат-

Таму што я не люблю сядзець на месцы: толькі граць на баяне, толькі танцаваць, толькі спяваць. Я — чалавек руху, свабоды. А тэатр — мастацтва сінтэтычнае, якое аб'ядноўвае ўсё тое, што прапануе акцёру для самарэалізацыі розных форм. І атрымліваецца ў мяне ўсё з ім (цэфу-цэфу-цэфу)...

Гутарка са спадаром Крупнянковым прайшла ў працоўным рэжыме, без афіцыйнага, не сказаць, што на бягу, але на нагах — да дырэктарскага кабінета так і не дабраліся. Дык вось, СДК дзівіць колькасцю ды разнастайнасцю праектаў,

Максім Брагінец на прыступках СДК з каларытай дэкарацыйнай аздобай эстэрэру. / Фота аўтара

Там, дзе інтэрактыў не забаронены

Жыхары аграгарадка ў кіно не ходзяць, але танчаць на "пятаку"

ходу прапанаваць свае паслугі ў дадзеным кантэксце пасаромеўся б. Мо крыху пазней. Але такая рэклама — праз персанажаў прыкметных — неабходная, пагадзіўся Брагінец. А наогул, пра папулярызаваную чаго-небудзь істотнага ў родным аграгарадку ён не забывае, прыязджаючы сюды на той жа "Чароўны кувэр" альбо удзельнічаючы ў іншых культурных падзеях.

Пра тое, як працуе бібліятэка нам, хай і трохкі, распавёў Фёдар Крупнянкоў — дырэктар Сарачкага сельскага дома культуры, дзе і размяшчаецца кніжніца. Матэрыяльна-тэхнічна ўстанова пачуваецца нармальна, пра што сведчыць новая мэбля, а ў дзень яе наведвае не менш за 20 чалавек. Між

Зімовы сад і "Летуценнікі"

А ў СДК з раніцы і да абеду праходзіла раённая педканферэнцыя. Натуральна, дырэктар установы "руліў" спадарожным працэсам. Чакаючы Крупнянкова, мы з Брагінецам не спяшаючыся абыходзілі будынак, абсталяванне якога проста "забівала": выключная чысціня, светлыя памяшканні, мудрагелістая лесвіца на другі паверх, сталы для рускага ды амерыканскага б'ярдара, зімовы сад (!). Так, тры гады таму ў Доме культуры прайшоў капітальны рамонт, але і без яго ўсё тут падтрымлівалася ў ідэальным парадку, паведаміў мне акцёр. І "выправіўся" ва ўспаміны, якія звязвалі яго з СДК.

коўца стала роля робата (у масоўцы) у спектаклі "Сінязорка", першай вялікай ролі — Пясчанік ў спектаклі "Мэва" па казках Сяргея Кавалёва (за яе ён быў адзначаны прызам на мінскім Міжнародным фестывалі дзіцячых тэатраў "Крок у неба"). Увогуле ж, выбіраючы паміж іграй на баяне (2 гады вучобы ў Любані ў музычнай школе), харэаграфічным і харавым гурткамі пры СДК, якія ён наведваў паралельна, Максім спыніўся на тэатры. Перш у Сарачах, потым — у Мінску: у 2004 годзе Брагінец паступіў у Беларускую дзяржаўную акадэмію мастацтваў на спецыяльнасць "Акцёрскае мастацтва" (кірунак "Драматычны тэатр і кіно").

— Чаму тэатр? — тлумачыць Максім Віктаравіч. —

ужо гадамі апрабаваных і адносна новых. Арганізацыя іх займаюцца яго ўсе... пяць адміністрацыйна-творчых работнікаў. Да звыклых дыскатак тут дадаліся танцавальна-канцэртныя мерапрыемствы, якія праходзяць у прымалянае надвор'е на так званым "пятаку" за будынкам. Нягледзячы на тое, што арыентаваныя яны на дарослых, на іх прыходзіць увесь аграгарадок: і тыя, каму за сорок, і тыя, каму да гэтага веку яшчэ далёка, дзядулі ды бабулі з унукамі ды ўнучкамі, мамы з немаўлятамі ў вазочках. І "адрываюцца" пад музыку на лубы густ — "жывую" (разам з танцавальным калектывам "Расіца" або з хорам "Прасніца") ды "нежывую"

Самымі актыўнымі ў перапісцы з "К" па-ранейшаму застаюцца работнікі культуры Гродзеншчыны. Ведаем, што тое — наўпростая заслуга начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага аблвыканкама Аляксандра Вяроўца. Ён прывучыў сваіх калег: піярыць свае дасягненні не сорамна, сорамна гэтых дасягненняў не мець.

стане III раённы фестываль талентаў работнікаў культуры "Калядная зорка — 2016". Але гаворка ў лісце ідзе пра канкрэтную акцыю, якую рыхтавалі работнікі Стальбоўскага, Нёманскага і Сямёнавіцкага СДК: у вёсцы Літва прайшло свята калодзежа. У гэтай вёсцы адзначаць студня! І ў кожнай — выключна смачная вада. Людміла Цвірко піша: "Яшчэ ў сяле жыве адметны чалавек. Такіх раней называлі калодзежнікамі за ўменне капаць студні і знаходзіць для іх месца... Завуць гэтага чалавека Пётр Аўдзевіч Парэчын, ён самы стары ў Літве"... Кожную студню ў час свята вяскоўцы, як нявесту да вяселля, упрыгожылі стужкамі, прыбралі кветкамі ды ручнікамі. Грамада ішла ад калодзежа да калодзежа. Гучала непаўторная гісторыя кожнага з іх. Бо лёс калодзежа, — гэта заўжды лёс чалавека, які яго выкапаў. Адной са студняў, скажам, — больш за паўвека! Значыць, даглядаюць яе ўзорна.

А вось вядучы метадыст Літскага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці Ганна Некраш распавядае пра традыцыйнае свята-конкурс "Добры дзень, суседзі!" Спачатку яно прайшло на

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Сустрэнемся ля студні!

Пачас свята калодзежа ў вёсцы Літва.

Слонімшчыне, а сёлета эстафету перанялі работнікі культуры іншых раёнаў Гродзеншчыны. На Лідчыне свята адбылося такім чынам: аграгарадок **Дворышчы** запрасіў да сябе аграгарадок **Гуды**. Усе сабраліся на прыклубнай пляцоўцы. "Госці прыехалі з гарманістамі — кіраўніком ансамбля народнай музыкі "Гудскі гармонік" Андрэем Кольшам і былым удзельнікам гэтага ж калектыву Адамам Бярнацікам, — піша Ганна Некраш. — Згаданыя аграгарадкі ўваходзяць у гаспадарку, дзе разводзяць новыя гатункі бульбы, таму цалкам апраўданай была "бульбяная" эстафета дзіцячых каманд. Можна было пачаставацца дранікамі ды калдунамі. Увогуле, конкурсаў ствала. Да прыкладу, трэба было на хуткасць і якасць звязаць бярозавы венік, драўляную табурэтку. А сярод прыпеваў перамагла **Марыя Бальдэвіч**."

Першага верасня **Шчучын** зладзіў свята роднага слова "Не знікне цуд прыгожага пісьменства". Раённая і дзіцячая бібліятэкі запрасілі гараджан на пляцоўку ля Раённага дома культуры. "Дзея адбылася побач з помнікам **Алаізе Пашкевіч**, — распавя-

дае метадыст аддзела маркетынгу Шчучынскай раённай бібліятэкі імя Цёткі Таццяна Качук. — *Бібліятэкары Наталля Матошка, Ірына Гудач зрабілі экскурс у гісторыю беларускага кнігадрукавання. Можна было купіць кніжку і паглядзець літаратурную выставу. Гучалі вершы. А ансамбль "Медуніца" выканаў песню на словы Цёткі "Вёсачка мая, чараўніца".*

Загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу **Воранаўскай** раённай бібліятэкі Вольга Юрго піша: "У Воранаўскай райбібліятэцы прайшла сустрэча з незвычайным земляком Дзмітрыем Лялько. Ён піша алеем, рэжа па дрэве, складае музыку і вершы. Дзвюхгадзінае мерапрыемства называлася "Яго жыццё — мастацтва". Нездарма кажуць: таленавіты чалавек таленавіты ва ўсім. Дзмітрый разам з сябрамі арганізаваў пры касцёле хрысціянскую групу для таго, каб праз песню несці людзям духоўнасць."

Работнікі **Дзятлаўскага** раённага цэнтра культуры і народнай творчасці разам з вучнямі і выкладчыкамі наладзілі дабрачынны канцэрт. Грошы ад продажу білетаў пералічаны на лячэнне трох-

Яўген РАГІН

Але напачатку — Міншчына. Рэалізоўваецца культурна-грамадскі праект "Скарбонка мая — Уздзеншчына". У ім — больш за дзясятка мерапрыемстваў, распрацаваных аддзелам культурна-дасугавай дзейнасці і метадычным аддзелам Раённага дома культуры. Пра гэта піша супрацоўніца РДК Людміла Цвірко. "Сярод мерапрыемстваў, — тлумачыць яна, — раённы фестываль нацыянальных культур, тэатральны конкурс, тэатральнае і народнае свята... Фінальнай падзеяй праекта

У бібліятэцы быў выкарыстаны, але дзверы нам адчынілі.

Хол СДК падчас педагогічнай канферэнцыі.

Фёдар Крупнякоў "руліць" Домам культуры 36 гадоў!

Фёдар Крупнякоў "руліць" Домам культуры 36 гадоў!

У музеі "Сарачы" (злева направа) Вольга Жураўская, Святлана Канановіч, Максім Брагінец і Вячаслаў Бялькевіч.

(з прайгравальнікаў), ульт-раактуальную, народную ды савецкую папсу, водзяць карагоды, падпяваюць. Рэгулярна праводзяцца святы вуліц, з тымі ж скокамі, песнямі. З афармленнем, з пачастункамі — гаспадыні стараюцца адна перад адной вылучыцца фірмовымі стравамі, — з падарункамі. Святы вёсак, калі СДК вывозіць сваю культурную праграму ў населеныя пункты раёна, залучаючы ў яе мясцовых жыхароў. Адукацыйная міжраённая сямейная гульня "Сарачкі навігатар" ды міжраённы конкурс сярод сем'яў "Валадар сяла", КВЗ...

А вось фільмы ў Доме культуры калі і паказваюць, дык з дапамогай пэра: якасць паслуг кінавідэапраката задавальняць перастала. Да таго ж падала і наведванне сеансаў.

Летась Дом культуры выканаў план платных паслуг на 200 мільёнаў рублёў, сё лета ён склаў 250 мільёнаў (у старых грошах). Праблем з яго выкананнем не будзе, запэўніў дырэктар. Пытанні ж у дзейнасці СДК спадар Крупнякоў праецыру на цяжкасці, з якімі сутыкаюцца ў сваёй працы аналагічныя ўстановы Беларусі. Так, ён наракае на тое, што да запланаваных яго Домам культуры на год выступленняў аичынных артыстаў, зверху ў справядачны перыяд сістэматычна "просяць" далучыць канцэрты іншых выканаўцаў, нярэдка тых, якія тут ужо неаднойчы адзначыліся. І на каго народ не пойдзе. (Дарэчы, да некаторых нашых "зорак" у Фёдара Фёдаравіча стаўленне крытычнае: прычына ў тым, што ў заяўленай гадзіннай-паўтарагадзіннай праграме

гастралёры могуць па паўгадзіны мець зносіны з залай.) Канстатую дырэктар і тое, што кантакты паміж "шараговымі" работнікамі культуры абласцей ды раёнаў зьяліся да мінімуму. Сустрэчы, спехам абменьваюцца думкамі ды вопытам некаторыя з іх, у асноўным, на буйных нарадах, а, напрыклад, на рэгулярных спецыялізаваных семінарах практычна забыліся. Фёдар Фёдаравіч настойвае і на тым, што ўстановам культуры трэба больш саборнічаць паміж сабой, што, ён лічыць, стымулявала б развіццё арганізацыі.

Не адкруціцца...

Гісторыка-краязнаўчы музей "Сарачы", які знаходзіцца ў мясцовай сярэдняй школе, развіваюць энтузіясты, дзякуючы якім ён і адкрыўся ў 2004 годзе. У

музейным пакоі прадстаўлены экспазіцыі, якія распавядаюць пра тую мясцовасць, якая цяпер завецца Любанскім раёнам — ад яе старажытных часоў да дня сённяшняга, пра людзей гэтай зямлі, пра самую школу. Кіруе музеем (і гісторыка-краязнаўчым гуртком "Пошук") Вячаслаў Бялькевіч — настаўнік гісторыі, грамадзянаўства, АБЖ...

— Як усё паспяваеце? — пытаюцца ў яго.

— Так і паспяваю, рыхтуючыся адначасова да ўрокаў у 5 — 9 класах. Вызвалены музейшчык, вядома, не зашкодзіў бы.

— Але па штатным раскладзе ён у школе быць не можа, — уступае ў гутарку яе дырэктар Святлана Канановіч. — А колькі за апошні час па ўсёй краіне музеяў, бібліятэкаў з сельскіх дамоў культуры перанесены ў школы. І на

каго кладзецца дадатковая нагрузка?..

Ды, як той казаў, а каму цяпер лёгка? Але асфальт народны у "Сарачы" не зарастае: кожны госць аграгарадка музей наведвае, праходзяць экскурсіі для навучэнцаў школ, "даймаюць" журналісты, заходзяць кіраўнікі розных узроўняў.

Сродкі ж для падтрымання яго "ў форме" ды папаўнення фонду адшукваюцца пераважна ўласнымі сіламі. (Я ж прыклаў намаганне да таго, каб патрымаць у руках нейкі дыстарычны камень, які выконваў, хутчэй за ўсё, функцыю зброі або прымітыўнага інструмента: акуратны інтэрактыў у установе не забаронены.) У матэрыяльна-тэхнічным плане ён жыве не горш і не лепш за іншы падобныя установы, размешчаныя ў школах. Выйграе часам нейкія практыкі: апошні прынес музей мультымедыя-ўстаноўку, ноўтбук, два дыктафоны, навушнікі, шафу, але...

— Фіранкі замяніць бы, бо вёска з года заснавання музея, — прызнаецца Вячаслаў Міхайлавіч. — Доўга не было дывана, які закрывае не самыя ідэальныя падлогі, са столі, бывае, сыплецца... Патрэбна і крэсла больш камфортнае. Можа, рашоткі на вокны. Стэнд нам зрабілі такі, што ён выбіваецца з агульнай каляровай гамы, а памылак арфаграфічных на ім — не менш за дваццаць...

На адным са стэндаў з фотаздымкамі сарачан, якія сталі вядомыя за межамі сваёй радзімы, і партрэт Максіма Брагінца. Натуральна, паўстала пытанне:

— І што распавядаеце пра яго гасцям?

— Выпускнік 2004 года Брагінец Максім Віктаравіч, акцёр, рэжысёр, футбольны арбітр, — пералічвае Бялькевіч.

— Капітан школьнай каманды "Што? Дзе? Калі?", — дапаўняе дырэктар.

— Зняўся амаль у трох дзясятках фільмаў, — "Адліга", "Паляванне на гаўляйтара", "Дастыш фантастыш", "Дзяржаўная мяжа", "Каменская" і гэтак далей, — працягвае Бялькевіч. — Працаваў у Новым драматычным тэатры, Драматычным тэатры Беларускай арміі, у Маладзёжным, зараз служыць у РТБД. Артыст запатрабаваны — як на нашым творчым рынку, так і на расійскім.

У гэты момант лейцы зноў трапілі мне "пад хвост" і я высуваю чарговую ініцыятыву: аб правядзенні творчай сустрэчы Брагінца са школьнікамі. Той зноў засаромеўся, а Святлана Леанідаўна і яе намеснік па выхаванні працы Вольга Жураўская мяне падтрымалі. Не адкруціцца, карачей, артысту...

Добрае слова землякам

— Сарачы і працаваць умеюць, і адпачыць, і даць культуру! — у канцы нашага "забегу" надышла чарга ганарыцца Максіму Брагінцу. — Наша моладзь таксама ўся ў камп'ютарах, з меншым задавальненнем далучаецца да культурнага жыцця аграгарадка, чым мае аднагодкі ў свой час, не такая яна актыўная ў гэтым сэнсе, больш у ёй спахывецкага падыходу, чым жадання ўнесці свой унёсак у мерапрыемства. Але ёсць людзі, якія імкнуцца выцягнуць іх з "сацыялак", не даюць ім... засохнуць, такія, як Фёдар Фёдаравіч, Вячаслаў Міхайлавіч. Як Васіль Каткавец — начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Любанскага райвыканкама, яго жонка Ала Валянцінаўна — кіраўнік тэатра "Летуценнікі". Гэта — класныя людзі! Так, наогул, усе мае землякі, класныя!..

Дабрачынны канцэрт у Дятлаўскім РІКІНТ.

Бібліятэчная пляцоўка на раённым фестывалі ў аграгарадку "Квасоўка".

Свята гульні і ігрышчы ў Мазалаве.

гадовага Сярожы Мушальскага. Дабрачынны тур будзе працягнуты па раёне.

У аграгарадку **Квасоўка Гродзенскага** раёна адбыўся чацвёрты раённы фестываль фальклору "Вяртанне да вытокаў". Намеснік дырэктара Гродзенскага раённага культурна-інфармацыйнага цэнтра Ганна Сіманенка распавяла: "Упершыню Квасоўскі цэнтр культуры арганізаваў этнамузей пад адкрытым небам, а інфармацыйна-бібліятэчны аддзел, Свіслацкая, Квасоўская, Абухаўская сельскія і Свідзельская гарадская бібліятэка сямейнага чытанна наладзілі працы фальклорнага падворка. Прайшоў конкурс этнаграфічнага і фальклорнага мастацтва".

Мастоўская раённая бібліятэка далучылася да свя-

точных мерапрыемстваў да 530-годдзя заснавання горада і арганізавала на плошчы ля стадыёна "Нёман" бібліяфэст "Мой горад міру, дружбы і любові". Пра гэту паведамляе метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Вольга Коршун. "Дзейнічала кніжная выстава, — піша аўтар, — на якой былі прэзентаваны матэрыялы пра мінулае і яву **Мастоў**, выданні мясцовых празаікаў і паэтаў". А былі яшчэ выставы кніжных навінак і самых прыгожых арыгінальных выданняў. Можна было пакарыстацца магчымасцямі букросінгу. Дзяцей вабілі кнігі-цацкі, настольныя гульні.

Мастацкі кіраўнік Палаца культуры вобласці з **Магілёва** Ларыса Грасокова ўзрадавана тым, што ўзорнаму

харэаграфічнаму ансамблю "Калейдаскоп" (кіраўнік — Наталля Палякова) прысвоена званне "Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь". "Гэта адзін з самых запатрабаваных і таленавітых калектываў вобласці, — паведамляе Ларыса Грасокова. — Наталля Палякова здолела згуртаваць вакол сябе больш за 70 танцораў ва ўзросце ад 8 да 20 гадоў і больш за 60 удзельнікаў падрыхтоўчых груп ад 5 да 7 гадоў. Ансамблю ўжо тры дзесяцігоддзі. Ён выступаў у Італіі, Балгарыі, Польшчы, Германіі... Пэўныя вучні Наталлі Паляковай сталі яе калегамі ў творчасці і педагогічнай дзейнасці".

Валянціна Расошанка са **Светлагорска** піша пра тое, што **Дуброўская** сель-

ская бібліятэка адсвяткавала 90-годдзе. Гэта адна з найстарэйшых кніжніц раёна. "Сёння ўстанова, — паведамляе аўтар ліста, — з'яўляецца інфармацыйна-культурным цэнтрам з хуткасным інтэрнэтам, электроннай поштай і ўласнымі электроннымі рэсурсамі. Загадвае ўстановай Людміла Бусел, чый стаж бібліятэчнай працы — 30 гадоў. Ва ўстанове рэалізуюцца маштабныя краязнаўчыя практыкі. Адзін з іх — "Вяртанне імёнаў", скіраваны ён на пошук звестак пра воінаў, што загінулі ў Вялікую Айчынную вайну ў баях за Дуброву. Ёсць бібліятэчны музей гісторыі вёскі".

Вядучы метадыст Віцебскага абласнога цэнтра народнай творчасці Андрэй Струнчанка паведамляе,

што ў пяты раз адбылося раённае свята гульні і ігрышчы **"Мазалаўскі** карагод гульні — 2016". Гэта частка праекта "Мазалаўская скарбонка: краязнаўства і этнаграфія".

Вёска **Чарэя Чашніцкага** раёна адзначыла 950-годдзе. Прайшлі экскурсіі па мясцінах, уладарамі якіх былі Сапегі а потым — Мілашы. У бойцы сышліся рыцары, адкрылася выстава работ жывапісца Барыса Аракчэева.

У выставачнай зале **Віцебскага** абласнога метадычнага цэнтра прайшла выстава-продаж жаночых упрыгожанняў. Поруч з рэчамі, выкананымі ў сучасных тэхніках, прапаноўваліся і традыцыйныя: саламяныя капелюшы, пацеркі, вязаныя шэдэлкам каўнеры...

Загадчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі Цэнтральнай раённай бібліятэкі **Бешанковіцкай** ЦБС Надзея Куц піша: "У чытальнай зале нашай установы працавала выстаўка аматарскага аб'яднання "Расток". У хіт-парадзе таматаў найбуйным аказалася амерыканскі гатунак (1 кілаграм 150 грамаў), самым салодкім — кітайскі".

А загадчык аддзела маркетынгу **Бярэзінскай** ЦРБ Тамара Круталевіч распавяла пра выкарыстанне аўтобуса ў агітацыйных мэтах. Краязнаўчыя і патрыятычныя лекцыі, такім чынам, ладзяцца ў многіх населеных пунктах раёна. Скіравана "мабільная" прапаганда і на ўмацаванне здаровага ладу жыцця.

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

Свае ўлюбёныя кнігі перадавалі ў дар Рагачоўскай бібліятэцы і многія іншыя асобы. Напрыклад, дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі падарыў “Пінскую шляхту” Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, спявак Аляксандр Ціхановіч — “Дзікае паляванне караля Стаха” Уладзіміра Караткевіча, а згаданы Сяргей Дзенісенка — кнігу “Беларусь замкавая”.

— Справа ў тым, што менавіта на нашай зямлі калісьці стаяў замак колішняй гаспадыні горада каралевы Боны, — адзначыў кіраўнік раёна. — На жаль, замак быў страчаны, але я вельмі спадзяюся, што праз пэўны час яго выявы таксама будуць прадстаўлены на старонках мастацкіх выданняў. Ды і сённяшняе свята — выдатная магчымасць прадэманстраваць культурнае багацце нашага краю ўсім жыхарам Беларусі.

Падчас святочнай праграмы адкрыцця Дня беларускага пісьменства былі названы лаўрэаты другой Нацыянальнай літаратурнай прэміі. Адкрываючы цырымонію ўзнагароджання, міністр інфармацыі Лілія Ананіч адзначыла, што ў Беларусі штогод выдаецца звыш 11 тысяч найменняў кнігі, у магазіны і бібліятэкі краіны паступае 33 мільёны асобнікаў самых розных выданняў, а таксама выказала ўпэўненасць, што творы лаўрэатаў літаратурнай прэміі абавязкова знойдуць сваіх удзячных чытачоў. У цырымоніі ўзнагароджання ўзялі ўдзел намеснік Прэм’ер-міністра Наталля Качанова, міністр культуры Барыс Святлоў, намеснік міністра адукацыі Віктар Жыжык і старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалай Чаргінец.

Пасля ўручэння прэміі і заканчэння святочнага прадстаўлення ад найлепшых эстрадных ансамбляў і выканаўцаў Беларусі — “Песняроў”, “Харошак”, Анатоля Яромленкі і многіх іншых — адбылася ўрачыс-

З гэтага эпізоду пачалося ўрачыстае шэсце падчас Дня беларускага пісьменства. / Фота аўтара

Барыс Святлоў уручае фоталаўрэат Уладзіміра Караткевіча раёнальнай бібліятэцы.

Друкарня XVI стагоддзя ды сэлфі ў “вышыванцы”

Скарынаўскі “рэйс”: Рагачоў — Полацк

Інтэрактыўная пляцоўка ў Рагачове.

тая цырымонія адкрыцця Дома кнігі з кніжнай крамай “Першацвет”, а таксама бібліятэкай з вялікай канферэнц-залай. Чырвоную стужку “залатымі” нажніцамі перарэзала Наталля Качанова і Уладзімір Дворнік. Пасля высокія госці прайшліся па бібліятэчных залах, завіталі ў кніжную краму і бібліятэку. Напрыканцы экскурсіі міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў перадаў у дар бібліятэцы вялікі фотаздымак Уладзіміра Караткевіча, у чый гонар і была названа новая раённая кніжніца.

Думаю, не памылюся, калі скажу, што Рагачоў у мінулыя выхадныя стаў самай прадстаўнічай літаратурным форумам Беларусі: на свяце прысутнічала прыкладна 10 тысяч гасцей — пісьменнікаў, выдаўцоў, аматараў роднага слова, у тым ліку і прадстаўнікі беларускіх дыяспар з 19 краін свету. У горадзе працавала больш за 70 канцэртных пляцовак і выстаў, пабываць на якіх цягам дня было проста фізічна немагчыма, адбываліся прэзентацыі кніжных навінак і аўтограф-сесіі, на “Газетным

бульвары” людзі гарталі перыёдыку Гомельшчыны, а таксама набывалі сабе сувеніры ў “Горадзе майстроў” ды рабілі “сэлфі” ў “вышыванцы” каля стэндаў з фотаздымкамі Пізанскай вежы ці піраміды Хеопса.

Усюды валадарыла Яе Вялікасць Кніга: у кніжных крамах, на паліцах бібліятэчных стэлажоў, на дэманстрацыйных стэндах. Мне нават давялося пабацьчыць кнігу “з сала”, якую прэзентавалі на адным з гандлёвых падворкаў Дня беларускага пісьменства.

ку, дзе сёння ідзе праца над стварэннем першага музея беларускага пісьменства.

Таксама ў гэтыя два святочныя дні на вуліцах горада можна было пагартыць выданні пра гісторыю і сучаснасць Рагачова, падрыхтаваныя Міністэрствам інфармацыі краіны ды зазірнуць у тэматычныя павільёны, прысвечаныя 75-годдзю з дня нараджэння Уладзіміра Мулявіна, 95-годдзю з дня нараджэння Івана Мележа, 120-годдзю з дня нараджэння Кандрата Крапівы, 125-годдзю з дня нараджэння

Максіма Багдановіча. А Нацыянальная бібліятэка Беларусі пазнаёміла гасцей свята з экспазіцыяй “500 гадоў беларускага кнігадрукавання”, дзе былі прадстаўлены ўнікальныя прыклады беларускага кнігадрукавання XVII — XX стагоддзяў. Старадаўнія фаліянты былі сабраныя ў Рагачоўскай цэнтральнай раённай бібліятэцы.

Супрацоўнікі Нацыянальнай, да слова, “шчыравалі” ў Рагачове напоўніцу. Так, падчас урачыстага адкрыцця Дома кнігі ў Рагачове дырэктар установы Раман Матульскі перадаў у дар мясцовым бібліятэкарам шматтомнае факсімільнае выданне “Кніжная спадчына Францыска Скарыны”. У гэты ж дзень на пляцоўцы Фэстывалю кнігі і прэсы была прэзентавана першая дзіцячая трохтомная энцыклапедыя “Францыск Скарына” — вынік сумеснай работы намесніка дырэктара галоўнай бібліятэкі краіны Аляксандра Сушы і калектыва выдавецтва “Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі”. Там жа пазней Нацыянальная бібліятэка зладзіла пазнаваўча-забаўляльную праграму “Пазітыў ад Скарыны”. Крэатыў ад сталічных бібліятэкараў уражваў як мясцовых жыхароў, так і гасцей свята, асабліва малодшага школьнага веку, якія з імпэтам адгукаліся на прапановы паўдзельнічаць у конкурсах, літаратурных квэстах і віктарыях...

Што ж, свята прайшло, цяпер чакаем новай рэспубліканскай літаратурнай імпрэзы, якую, як ужо згадвалася, мяркуюць зладзіць праз год у старажытным Полацку, на малой радзіме Францыска Скарыны. Сімвалічна, што наступны Дзень беларускага пісьменства ў горадзе над Заходняй Дзвіной пройдзе ў той час, калі Беларусь і ўвесь свет будуць святкаваць 500-годдзе з часу выдання першадрука першай кнігі Бібіліі. Так што Скарына дакладна “прыжымліцца” праз год і ў Полацку: яго там ужо вельмі чакаюць...

Святло нязгаснай лампады

Дзень беларускага пісьменства — гэта не толькі святочныя мерапрыемствы ў яе сталіцы, але і шэраг асветніцкіх праектаў, якія адбываюцца па ўсёй краіне. І надзвычай важна, калі яны закранаюць невялікія населеныя пункты, дзе кожная, скажам, літаратурная сустрэча ператвараецца ў сапраўднае свята. Таму невыпадкова на працягу ўсяго часу правядзення Дня беларускага пісьменства яго ключавым спадарожнікам з’яўляецца праект навукова-асветніцкай экспедыцыі “Дарога да Святыняў” з Дабрадатым Агнём ад Гроба Гасподняга.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Пачатак акцыі быў пакладзены ў 1994 годзе, калі ў старажытным Полацку Агонь асвяціў першае свята беларускай асветы і кнігадрукавання. За гэты час экспедыцыя праехала некалькі дзясяткаў тысяч кіламетраў, хрэсным ходам з Непагаснай Лампадай і чудатворнай Загор’е-Сталавіцкай іконай Пакрова Прасвятой Багародзіцы прайшлі каля трох мільёнаў чалавек, а Дабрадатым Агнём былі асвечаны сотні храмаў і манастыроў.

Штогод у экспедыцыі ўдзельнічаюць прадстаўнікі Беларускай Праваслаўнай Царквы, грамадскіх і дзяржаўных арганізацый, пісьменнікі, дзеячы навукі і культуры, педагогі і журналісты. Сёлета ўпершыню ў гісторыі праекта экспедыцыю ўзначаліў архірэі — кіраўнік Сінадальнага аддзела рэлігійнай адукацыі і катэхізацыі Праасвяшчэнны

Веніямін, епіскап Барысаўскі і Мар’інагорскі. Таксама арганізатарам і кіраўніком праекта выступіў беларускі навукоўца Аляксандр Лапата-Загорскі. Прыняла ўдзел у XXIII экспедыцыі і яе заснавальнік, пісьменніца Ніна Загорская — у статусе ганаровага кіраўніка.

Маршрут экспедыцыі прайшоў праз вёскі, мястэчкі і гарады Дзяржынскага, Баранавіцкага, Салігорскага, Акцябрскага, Калінкавіцкага, Светлагорскага, Жлобінскага, а таксама Рагачоўскага раёнаў. Традыцыйна ўдзельнікі экспедыцыі наведлі Святое поле пад Баранавічамі. Менавіта тут, на месцы колішніх баёў Першай светскай вайны, і была знойдзена ў 1983 годзе абпаленая ікона Пакрова Прасвятой Багародзіцы — адна са святыняў экспедыцыі. Як і ў папярэднія гады, каля Крыжоў памяці на магілах

Падчас экспедыцыі. / Фота аўтара

перапахаваных парэшткаў спачылых мясцовых жыхароў і воінства Першай светскай і Вялікай Айчыннай вайны адбылася ліція, пасля чаго экспедыцыя скіравалася ў Баранавічы, дзе ў мясцовым дзяржаўным універсітэце адбылася сустрэча са студэнтамі. Яшчэ адной ВНУ, якую наведзілі ўдзельнікі экспедыцыі, стаў Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны. Апроч таго разам з прадстаўнікамі экспедыцыі ў Гомельскай

абласной бібліятэцы адбылося адкрыццё X Міжнароднага фестывалю-свята “Славянскія літаратурныя дажынкы”. У рамках мерапрыемства адбылося выступленне пераможцаў абласнога конкурса чытальнікаў “Захаваем мір разам!”

Шматлюднымі аказаліся сустрэчы экспедыцыі ў Акцябрскім і Калінкавіцкім раёнах. Адметнасцю наведвання апошняга стала ўскладанне кветак і ліція па загінулых у Азарычах,

на месцы канцэнтрацыйнага лагера перыяду Вялікай Айчыннай вайны.

Каб уявіць маштаб праекта, адзначу некалькі фактаў. Да прыкладу, у Светлагорску мабільная група экспедыцыі наведзілі дзевятнаццаць аб’ектаў, у тым ліку школы горада, каледжы, ліцэй, раённую бібліятэку, музей, сацыяльна-педагагічны цэнтр. Насычанай была праграма і ў Жлобіне. Асветнікі наведлі раённую бібліятэку, нядзельныя школы прыходаў, школьны музей праваслаўнай культуры, трытарыяльны цэнтр сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва, аддзяленне медыцынскай рэабілітацыі “Хоспіс”.

Завяршылася экспедыцыя ў Рагачове, дзе адбылася закладка Сада Малітвы і святочная літургія ў царкве Аляксандра Неўскага, а таксама ўдзел у святочных урачыстасцях Дня беларускага пісьменства.

Мінск, ранне страшэннае. У час “дапаўзаю” да прыпынку, дзе мяне забірае машына. Еду і паціху прадзіраю вочы. Заязджаем за босам — і што вы думаеце? У белым ільняным касцюме, саламяным капелюшы, з заветным сакважам, начыненне якога — “таямніца” за сямю жартамі, з’яўляецца Юрась Жыгамонт. І а 5-й раніцы спадар Дылетант выглядае так, “як па тэлевізары”, — проста выдатна! Новы сезон легендарнай перадачы, якая сёлета пасля 10-годдзя ў тэлеэфіры перайшла ў інтэрнэт, распачынаецца, а я прымаю ўдзел у здымках аднаго з новых выпускаў. І менавіта так — на досвітку, аказваецца, і распачынаецца “Падарожжа з Дылетантам”.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ,
Мінск — Бярозаўскі раён — Мінск

“За інтэрнэтам зараз будучыня”, — адрасу каментуе новы фармат спадар Юрась, для якога працяг справы, будзем шчырымі, — ёсць жыццё. Толькі ўлетку няспынены падарожнік перажыў інфаркт, ды, пераадолеўшы хваробу, тут жа выправіўся ў новую вандроўку.

Глава I. Сур’ёзная

Едзем, гутарым.
— Юрась, — пытаюся, — у тваёй перадачы, якая столькі гадоў ішла па тэлебачанні, ёсць “Тэлеваршыня”?

— Шмат разоў вылучалі, — адказвае візаві. — Нават у тройку намінантаў не раз уваходзіла, але ўзнагароды так і не атрымала. Але навошта мне яна? — усміхаецца вядомы артыст. — Людзі праграму ведаюць. Вось табе, Дар’я, важна, што яна без узнагароды?

— Не, не важна.

— Ну і ўсё!

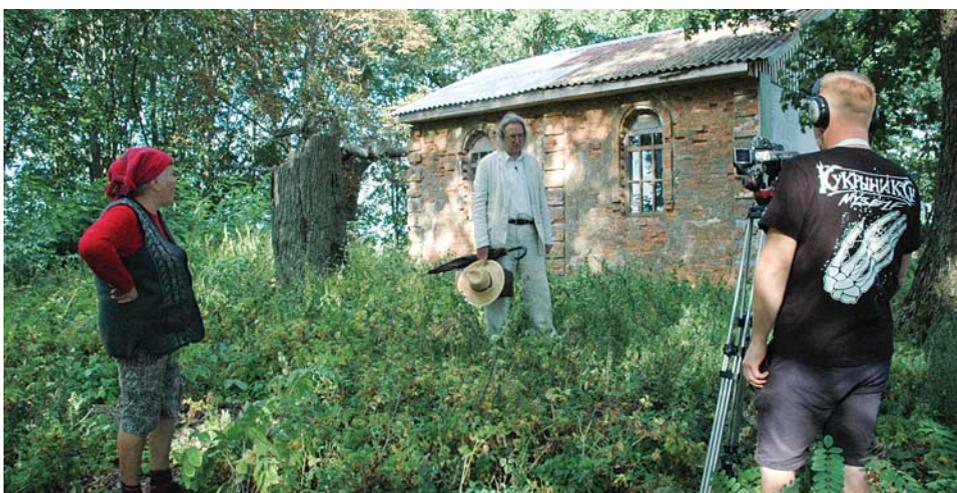
Мы едзем у Сялец. Бярозаўскі раён, Брэсцкая вобласць. Ужо за гэты час на сайце размешчаны некалькі перадач, але менавіта зараз новы сезон і новая каманда Юрася пачынае сапраўды набіраць абароты. У каманду ж уваходзяць: кіроўца Андрэй, аператары Максім і Генадзь, сам спадар Жыгамонт. І ўсё. Вакантная пакуль пасада журналіста-рэдактара, і я паспрабую сёння “прымерыць” на сябе гэтыя абавязкі.

— Якая вялікая вёска, — адзначаюць аператары Максім і Генадзь, калі праз тры гадзіны мы прыязджаем на месца. Сапраўды, Сялец у адрозненні ад большасці сённяшніх вёсачак, аказваецца жывым і вялікім населеным пунктам. З захаваным касцёлам і царквой, з каталіцкімі і праваслаўнымі могілкамі, з яўрэйскай гісторыяй. Словам, усё, як мае быць для “былога Вялікага Княства Літоўскага”, вызначэння, з якога пачынае свае перадачы Юрась.

— Не, гэты ўказальнік у лесе, не падыходзіць, — “бракуе” першы надпіс “Сялец” бос і мы разварочваемся ды едзем у іншы бок. Другая шыльдачка аказваецца ў по-

Ватсан, ён вярнуўся!

лі з відам на вёску. — Выдатна! — дае згоду Юрась, і ўсе выскокваюць з машыны.

Глава II. Несур’ёзная

— Знаўцы тапанімікі кажуць, што назва Сялец, азначае тое ж, што і слова “сяло”. Проста калісьці ў сіваю даўніну казалі не “сяло”, а “сялец”. З гадамі слова “сялец” выйшла з моўнага ўжытку і захавалася толькі ў тапаніцы, — гэта “падводку” Юрась прамаўляе ўжо пяты раз.

Здымкі распачаліся вясела: выявіліся праблемы з гукам. Паўтары гадзіны Максім і Генадзь спрабуюць выправіць сітуацыю, стыкуючы апараты, камеры і фотаапараты. Юрась у вобразе прамаўляе зноў і зноў першыя “падводкі”. Усё дарэмна. Я ў камандзе, сачу за сцэнарыем. Але гук не пішацца.

— Ну, што, Дар’я, з’ездзіла на здымкі? — дрэнны настрой можа палепшыць толькі праз “чорныя” жарты, што Юрась і робіць. Праблемы

падштурхоўваюць да ўспамінаў пра падобныя сітуацыі ў практыцы. — Памятаю, аднойчы так назапісваліся, што давлялася зноў ехаць у тую ж вёску, і зноў паўтараць па другім коле, — узгадвае Жыгамонт, трымаючы ў руках парасон, капялюш і вядомы сакваж. — А яшчэ памятаю, у нас працаваў аператар, які амаль усю перадачу зняў, а потым высветліў, што забыўся касету ўставіць. Вось пацеха была! А наогул, тэхніка — рэч капрызлівая.

Я таксама намагаюся “разрадзіць” абстаноўку.

— А што, у рэшце рэшт, у сакважы Дылетанта? — пытаюся. — Уяўляеш, колькі людзей хочуць пра гэта ведаць?

— Мышы, — адказвае журналіст. — Хочаш паглядзець?

Глава III. Нечакана сацыяльная

Праблемы былі вырашаны і праца закіпела. Хіба аказалася ў правадках мік-

Гісторыя аднаго Сяльца ў падарожжы з Дылетантам

(адсюль, дарэчы, вядомы паэт Алесь Разанаў), большая палова аўтэнтчных дамкоў “апранаецца” ў шклопакеты. Назіранне сведчыць: наступнае пакаленне вясцоўцаў застаецца “на месцы” і дбае пра камфорт. Гэта добра, — людзі не з’язджаюць! Але архітэктуры старых зрубаў “іншародныя” шклопакеты аўтэнткі не дадаюць.

Візуальны партрэт сучаснай вёскі — гэта асобная тэма, якую ўскосна ўзнямае і “Падарожжа Дылетанта”. “Як выглядае сучасны жылы сялянскі дом?” — пытанне, якое ўсё радзей цікавіць гараджаніна і не турбуе, мяркую, сярэднястатыстычнага вясцоўца. Добра, калі ў доме ўсё спраўна — дый годзе.

— А той жоўценькі дамок бярам? — здалёк абіраем кандыдатуру для “падводкі”.

Падыходзім і бачым, што хата пакрытая сайдынгам. Моўчкі пайшлі далей.

Глава IV. Камунікатыўная

Касцёл святога Аляксея і царква Успення Правсвай Багародзіцы — тыя адметнасці Сяльца, пра якія, шчыра кажучы, асобным вёскам Беларусі, можна толькі марыць. Гатычна-раманскі касцёл быў узведзены ў 1912 годзе. Царква 1865 года, і, што цікава, ад пачатку свайго існавання і да сённяшняга дня ніколі не закрывалася — ні за палякамі, ні ў час нямецкай акупацыі, ні ў савецкія гады. Гэта пацвердзіў святар храма — айцец Аляксандр, які сустракаў нашу каманду разам з краязнаўцам, настаўнікам на пенсіі Мікалаем Пейганам і матушкай Таццянай. Не адмовіў у сустрэчы і здымках інтэр’ераў свяціні, у якой служыць, і ксёндз Дзяніс.

— Я вам падрыхтаваў невялічкую даведку, якая, можа, спатрэбіцца, — нават прапанавалі ён дапамогу.

— А вы пазнаеце хто да вас прыехаў? — пытаюся ў маладога ксяндза.

— Так, але даўно гэта было, калі глядзеў тэлевізар, — ахвотна дзеліцца суразмоўца. — Можна сказаць, у малалецтве. Але, канешне, пазнаю. Вось і не думаю, што такім чынам атрымаецца сустрэцца, — так і даведваемся, што ксёндз Дзяніс, аказваецца, родам з Талачына, а сюды патрапіў пасля заканчэння Пінскай, а затым Варшаўскай семінарыі.

Настаяцелі храмаў, мясцовыя жыхары — усе рэагуюць на постаць высокага дзівачка ў акулерах з прыязнасцю. Увогуле, мне як чалавеку ў камандзе новаму было цікава назіраць рэакцыю на “ўварванне тэлевізійшчыкаў”. За выпадкам рэдкіх выключэнняў, калі адна вясёлая жанчына вырашыла падарыць здымачнай групе кветкі, жыхары збольшага трымаліся вельмі далістанцы. Найбольш кранальна дзейнічалі дзеці: яны назіралі з боку і гучна каментавалі: “Зараз цёці і дзядзі будуць здымаць кіно. Глядзі!” Апагеем таго “ўключэння” ў працэс стаў парыву хлопчыка, які, пераадолеўшы ўсіх і сябе, падышоў і сказаў: “Здыміце мяне, калі ласка. Мяне завуць Цімафей.”

Увесь гэты час спадар Юрась працягваў працаваць.

Глава V. Метафізічная

Разам з краязнаўцам Мікалаем Пейганам на мясцовых каталіцкіх могілках. У Сяльцы нарадзіўся Аляксандр Акінчыц, паўстанец 1863 года, медык і літаратар, які вымушана з’ехаў у Парыж. Тут на мясцовых могілках пахаваны яго бацька, але дзе знаходзіцца магіла апошняга — цяпер невядома.

Здымаем на фоне капліцы святога Лаўрэна, якая да жыла да нашых дзён.

— Аляксандр Акінчыц быў у атрадзе Стравінскага як доктар. Але на допыце ён адказаў адносна знаходжання ў атрадзе: “Даўняя ідэя — вызваленне сваёй Айчыны”. Аляксандр Акінчыц быў вымушаны пакінуць родны край, — цяперні Юрася можна толькі падзівіцца. Ужо пераваліла за 16-ю гадзіну, але кожную “падводку” вядучы прыныпова робіць у два — тры дублі, “каб было з чаго выбіраць”.

— У Аляксандра Акінчыца ў Францыі нарадзілася пляцёра дзета, — працягвае Юрась Жыгамонт. — І яго праўнукі прыязджалі сюды, у Сялец, дзе нарадзіўся іх знакаміты продак, былі тут на могілках каталіцкіх, дзе магілы іх беларускіх дзядоў.

Не ведаю як, але да нас на могілках падключалася мясцовая жыхарка Зіна. Яна назірае за працэсам, і калі ў нас у пэўны момант узнікае адчуванне, што мы тут не адны, Зіна супакойвае: “Усе, хто сышоў, даўно на небе. Тут засталіся толькі жывыя”.

Нечакана Зіна разгаварылася з намі.

— Раней шмат чаго было не так, як зараз, — разважае жанчына. — Людзі шмат працавалі і ведалі цану вольнага часу, нават цану цукерцы. Памятаю, як нарабіўся, набіраеш у лесе ягад, а потым прынясеш іх на кірмаш жанчыне, якая гандлюе ледзяшамі. І яна табе за кошык — лыжачку дае, і бжыш шчаслівы. Не тое, што зараз. Бегаюць дзеці з пакетамі грошай, і не ведаюць, што набыць, таму што ўсё надакучыла.

Вадзіцель Андрэй забірае нас з месца і мы едзем да адзінага аб’екта яўрэйскай культуры, які захавалася ў Сяльцы — моквы, яўрэйскай лазні. Ні каменя з яўрэйскіх могілак, ні фундамента сінагогі ў мястэчку, дзе прадстаўнікі гэтага народа жылі больш за 600 гадоў, не засталася.

Глава VI. Амаль такая ж

Дзесяць гадзін вечара. Усё яшчэ Сялец. Мы сядзім у машыне і, лічы, не дыхаем. Юрась агучвае ў цемры “гістарычныя даведкі”, што прагучаць у праграме. Вялікая работа скончана, дзень хіліцца да завяршэння. Шчыра кажучы, я выбілася з сіл. Юрась Жыгамонт, які ўвесь дзень распавядаў гісторыю аднаго Сяльца, — жыўчык.

— І што, так кожны раз? — пытаюся я.

— Стамляешся, але як жыць, не робячы?

Калі Юрась заснуў у дарозе дадому, дарэчы, я зазірнула ў сакваж. Ніякіх мышэй там няма. А што ёсць — не скажу.

Проста беражыце Жыгамонта!

Рух навобмацак

На сёння ў праекце за-дзейнічана каля двух тысяч кінатэатраў па ўсім свеце. На постсавецкай прасторы да магчымасці пабачыць на экранях шэдэўры сусветнага тэатра, не пакідаючы родныя абшары, далучыліся 35 расійскіх гарадоў, пяць украінскіх, два казахстанскія. Каб беларусы маглі пабачыць лепшыя пастаноўкі са сцэн "Метрополітан Опера", Каралеўскага нацыянальнага тэатра, шэкспіраўскага "Глобуса" і іншых легендарных пляцовак, Цэнтр візуальных і выканальніцкіх мастацтваў "Арт Карпэрашн" два гады веў перамовы, якія нельга назваць лёгкімі. Установы, што займаюцца міжнароднымі праектамі, заўсёды навідавоку, а ў пагадненнях такога ўзроўню ключавую ролю грае рэпутацыя і аўтарытэт абодвух бакоў. Нашы людзі змаглі прайсці гэты "тэст" і набыць аўтарскія правы на дэманстрацыю ў Беларусі здабыткаў сучаснага сцэнічнага мастацтва.

Дзверы для айчынных тэатраў расчынілі названы вышэй "Цэнтральны" і гомельскі кінатэатр імя Калініна. З кастрычніка да праекта далучыцца Віцебск. Як патлумачыў генеральны дырэктар УП "Кінавідапракат" Віцебскага аблвыканкама Сяргей Багачоў, горад вырашыў падтрымаць ініцыятыву для разнастайнасці кінакантэнту. "Я рад, што ў віцябчан з'явілася магчымасць пабачыць новы фармат відовішча, — зазначыў Сяргей Аляксандравіч. — У кінатэатры "Мір" падрыхтавана неабходнае тэхнічнае абсталяванне і праведзены яго іспыты. Каб найлепш задаволіць чаканні глядачоў, збіраемся праводзіць анкетаванне. Згодна з пажаданнямі будзем фарміраваць рэпертуар. Калі большасць выкажацца, напрыклад, за оперу, то, магчыма, больш увагі нададзім ёй, а не балету ці драме. Мы толькі пачынаем, але спадзяемся на добры вынік і высокую наведвальнасць".

Дырэктару Цэнтра візуальных і выканальніцкіх мастацтваў Анжаліцы Крашэўскай хацелася б бачыць спіс устаноў-партнёраў шырэшым, аднак, каб дасягнуць гэтага, неабходна нямаюча часу. Яна тлумачыць: "Мы выходзім на абласныя гарады, але не ўсе адгукаюцца. Напрыклад, у Брэсце спачатку адгукнуліся тамтэйшыя дзяржаўныя пляцоўкі, якія не ў сістэме кінавідапракату, але пакуль зноў цішыня".

У горадзе над Сожам спектаклі на вялікім экране глядзяць на працягу сезона. Генеральны дырэктар "Гомелькінавідапракат" Аляксандр Лаўрыненка згодны, што практыка такіх онлайн-трансляцый сапраўды цікавая і ў якасці альтэрнатыўнага кантэнту мае права на існаванне. "Аднак вельмі складана казаць пра тое, што пракат тэатральных пастановак у кіназалах можа стаць камерцыйна выгадным. Кінавідапракат павінен зарабляць грошы, таму, калі паўстае пытанне, паказаць касавы блакбастэр ці оперу, даводзіцца аддаваць перавагу першаму. Асноў-

Пабачыўшы ў афішы кінатэатра "Цэнтральны" правакацыйнае "Лебядзінае возера" Мэцыю Борна, я адразу пабегла ў касу... і засталася ні з чым: білеты на 3D-балет былі раскуплены за 10 дзён да паказу. Тая ж гісторыя адбылася з калегам, калі летась яна імкнулася патрапіць на першы паказ лонданскага "Гамлета" на вялікім экране ў Мінску. Сапраўды, праект "Theatre HD" менш чым за год паспяхова займеў сваю публіку ў Мінску, Гомелі і выйшаў на Віцебск. Астатнія абласныя цэнтры пакуль занялі палітыку чакання ў дачыненні да сусветнага кіна-тэатральнага фармату.

Настасся ПАНКРАТАВА

Кадр з балета "Лебядзінае возера" Мэцыю Борна. / Фота з сайта праекта

Як збыць тэатр у кіно?

Кадр са спектакля "Гамлет" Каралеўскага нацыянальнага тэатра ў Лондане.

Сусветны фармат далучэння да культуры ў нашых рэаліях: ці прыжываецца ён па-за сталіцай?

ная праблема абласных цэнтраў — недахоп лічбавых залаў. Калі для сталіцы не дзіва наяўнасць шматзальнікаў, то, прынамсі, Гомель можа разлічваць толькі на свае чатыры экраны. Сапраўды, было б у нас больш кінапляцовак, то мы з задавальненнем аддалі б адну з іх пад альтэрнатыўныя паказы і пашырылі афішу кінатрансляцый оперы, балету і драмы", — зазначыў візаві.

Алімпійскія гульні па-мастацку

Існуюць і тэхнічныя моманты. Праваўладальнікі гэтых дазволіць прамую трансляцыю, калі прымаючая ўстанова мае цэлы спектр патрэбных тэхнічных характарыстык. Каб злавіць сігнал са спадарожніка, кінатэатру неабходныя адпаведныя антэны, размеркавальнік, рэсівер, добрая лінія інтэрнэту і многае іншае. Анжаліка Крашэўская параўноўвае прамую трансляцыю спектакля з

паказам Алімпійскіх гульняў і дадае, што, акрамя абсталявання, патрэбны спецыялісты, якія змогуць разабрацца ў складаных настройках і скамунікавацца з пастаўшчыкамі трансляцыі. "Тады і высвятляецца, ці на адной тэхнічнай мове размаўляюць нашы людзі і замежныя прафесіяналы. У Мінску адшукаць знаўцаў высокага ўзроўню цяжка, у абласных цэнтрах, на жаль, зрабіць гэта яшчэ больш складана", — зазначае яна.

Новы праект не мае дзяржаўнай падтрымкі, заснавальнікі разлічваюць толькі на сябе. Праваўладальнікі рэгулююць цэнаўтварэнне на наведванне іх карцін, кінапракатчыкі дадаюць свой працэнт да першапачатковага кошту, аднак цэны на білеты застаюцца дастаткова канкурэнтназольнымі. Прынамсі, на балетныя і оперныя пастаўкі білеты распаўсюджваліся па 14 і 17 рублёў, на драматычныя спектаклі кошт можа

ўзняцца да 24 рублёў. Калі прыгадаць, колькі каштуе паход на антрэпрызу з зоркамі з суседняй дзяржавы, разумеш, што гэтыя сумы адэкватныя. Праўда, у рэгіёнах меркаванне іншае. Аляксандр Лаўрыненка зазначае, што для абласнога цэнтра сярэдні кошт на білет у кіно складае 4—5 рублёў, і цэннік большы за звыклы ў тры разы значна ўплывае на колькасць запоўненых месцаў...

Размовы пра стварэнне канкурэнтнага рэпертуарнага тэатра не ідзе. Анжаліка Крашэўская прапануе разглядаць "Theatre HD" хутчэй як магчымасць пабачыць тых, хто наўрад ці калі-небудзь даедзе да нас (дорага, проста немагчыма — тут знойдзецца маса прычын). Сёлета рэпертуар праекта ўзбагаціўся на трансляцыі выстаў: відэаэкспэрыменты па знакамітых галерэях, дакументальныя стужкі пра мастакоў. І хоць апошнім часам у Мінску праводзіцца шмат прыватных

экспазіцый з "ажыўленымі" палотнамі славуных жывапісцаў, кінавыставы займаюць асобную нішу.

Асабіста мне падабаецца, як уважліва адсочваюць арганізатары праекта глядацкую актыўнасць і імгненна рэагуюць на павышанае патрабаванне на пэўныя назвы. Прынамсі, пабачыўшы, што ахвотных патрапіць на радыкальнага Мэцыю Борна больш за ўмяшчальнасць залы, яны знайшлі магчымасць зладзіць дадатковы паказ на наступны дзень. Такі клопат падкупляе публіку.

Ці шукаць новае аблічча?

У варыянце ўсходняй суседкі "Theatre HD" займае сваеасаблівы каларыт: другі год запар у кінатэатрах краіны праходзілі прамыя трансляцыі намінантаў на званне лепшага спектакля сезона расійскай нацыянальнай тэатральнай прэміі "Залатая Маска". Ці дачакаемся мы магчымасці не толькі чытаць пералік афіцыйна ўзнагароджаных айчыннай Нацыянальнай тэатральнай прэміяй, але і пабачыць у Мінску ці Мазыры хаця б відэазапіс на вялікім экране тых пераможцаў, бо гастролі "жыўцом" на сёння не ўсім па кішэні? Верыцца ў тое з цяжкасцю...

Аляксандр Лаўрыненка распавёў, як у Санкт-Пецярбургу на Міжнародным форуме і выставе "Кіна ЭКСПА" удзельнікам прэзентавалі праект онлайн-трансляцый у кінатэатрах спектакляў вядучых калектываў суседняй краіны "Тэатральная Расія": "На прэзентацыі выступаў артыст Дзмітрый Назараў, распавядаў, якая гэта вялікая адказнасць — выступаць перад глядзельнай залай, але разумеш, што цябе ў гэты момант бачаць у Забайкаллі ці на Далёкім Усходзе. Ён падкрэсліваў, што гэта надзвычай дысцыплінае акцёраў. У нас жа — неўзаранае поле: можна было б трансляваць на рэгіёны лепшыя спектаклі Купалаўскага, Рускага, Вялікага і іншых вядучых тэатраў. Аднак я дакладна разумю, што такі праект вельмі затратны для рэалізацыі".

Перш за ўсё, для прамой трансляцыі неабходна назбіраць прафесійную каманду аператараў, рэжысёраў, якія разбіраюцца ў спецыфіцы сцэнічнага мастацтва, каб у патрэбны момант пераклучацца з буйнога на агульны план, паспяваць сачыць за галоўнымі героямі і не забывацца на масоўку... "Карцінка" павінна быць смачнай, каб публіка, распешчаная замежнымі фільмамі, зрабіла выбар на карысць айчыннага. У "Метрополітан Опера" такія здымкі робяць адразу 10—12 камер. Ці па сілах нам такое? Магчыма, можна дамовіцца з тэлебачаннем, якое ўжо набіла руку на здымках маштабных праектаў, але не задарма ж яны тое будуць рабіць. Суседзі ладзяць відэатрансляцыі пры падтрымцы мясцовага Міністэрства культуры...

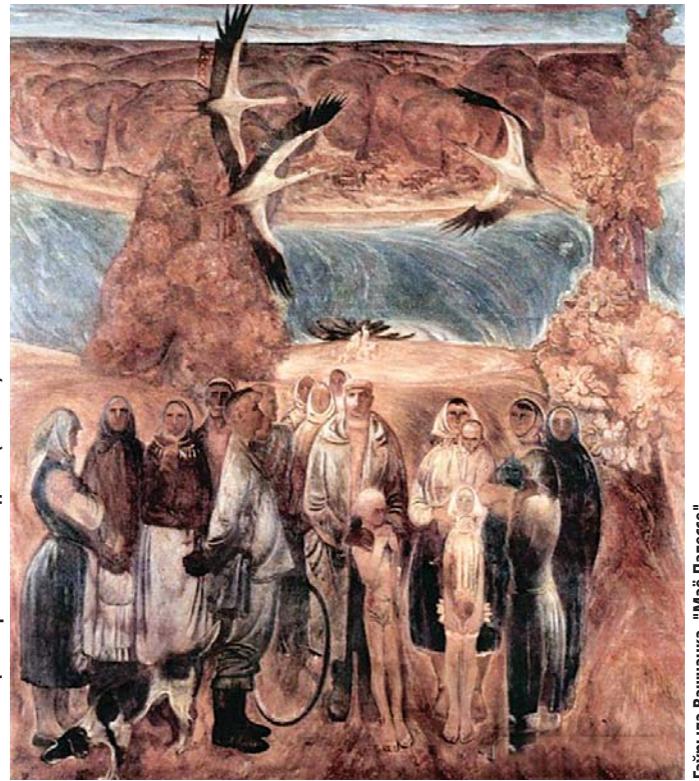
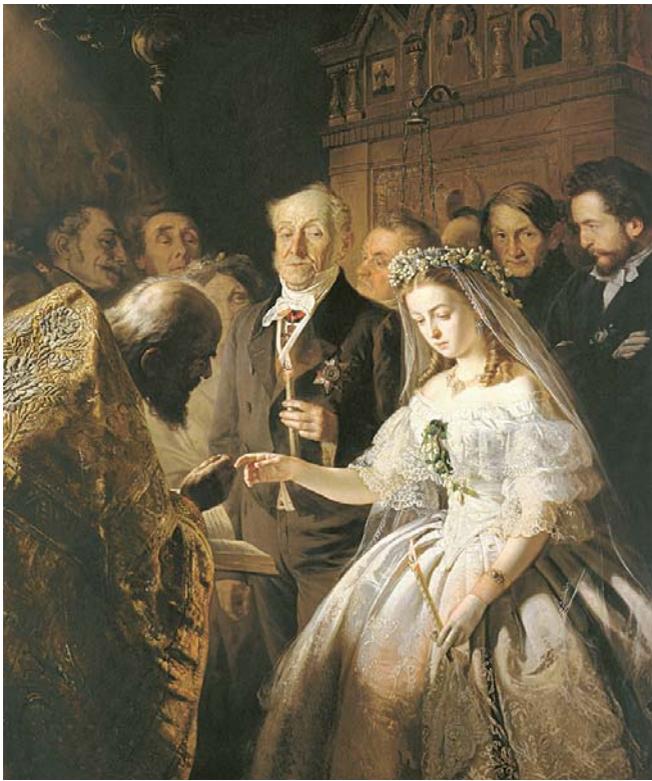
У нас існуе і іншая бяда: у шырокім асяроддзі мала хто ведае айчынныя акцёраў. Чаму за некалькі гадзін з пачатку продажу разышліся білеты на кінатрансля-

цыю "Гамлета"? У галоўнай ролі значыўся Шэрлак Холмс новага пакалення Бенедыкт Камбэрбэтч. Паклаўшы руку на сэрца, ці шмат хто з беларускіх тэатральных артыстаў стаў такім магнітам для публікі? Мне падаецца, паказы па кінатэатрах краіны, суправяджальныя афішы з акцэнтам на выявах галоўных герояў маглі б паспрыяць папулярнасці акцёраў. У сваю чаргу, зорныя імёны вярнуць публіку ў тэатры. Колькі мы чуюм, як наш глядач выдзецца на серыяльныя імёны, пакідаючы ў касах антрэпрызы неверагодныя сумы, пасля чаго на наведванне сваіх спектакляў грошай не застаецца! Можна, паспрабаваць паўплываць на сітуацыю? Балазе нашых артыстаў у тых серыялах багата.

Няма чаго на люстэрка наракаць...

Беларускі праект Цэнтра візуальных і выканальніцкіх мастацтваў не мае шырокай рэкламы ці расцяжак па ўсім горадзе, пры гэтым залы не з'яўляюцца пустымі, часта бываюць аншлагі. Вось толькі незвычайным назіраннем падзялілася спадарыня Крашэўская: прановы фармат распываюць журналісты, а тэатральная супольнасць маўчыць... Няўжо тых, каго ў першую чаргу залічваюць у патэнцыйныя глядачы, не зацікавіла цудоўная магчымасць пабачыць рэзанансныя спектаклі? Суразмоўца працягвае: "У рамках "ТэАрта" мы праводзілі праект "Тэатр на дысках". У Палацы мастацтва і ў Нацыянальным цэнтры сучасных мастацтваў ладзілі паказы лепшых еўрапейскіх пастановак. Уваход быў толькі вольным, неабходна было толькі папярэдне зарэгістравацца. Да нас прыходзілі, але студэнтаў творчых ВНУ, на каго мы вельмі разлічвалі, амаль не сустралі... Тая, хто ў першую чаргу павінен ляцець за інфармацыяй пра новыя формы і пошукі ў мастацтве, чамусьці не матываваныя ісці на такога кшталту мерапрыемствы..."

Шкада, але сапраўды: не так і шмат людзей тэатра сёння цікавіцца тым, што адбываецца на іншых сцэнах, не так многа акцёраў пабачыць на прэм'ерах калег, а мастацкіх кіраўнікоў — на дыпломных спектаклях рэжысёраў-выпускнікоў... Верагодна, праблема сучаснага тэатра ў сусветнай расканцэнтраванасці. Адчуванне, што творцы пакуль яшчэ вызначаюцца з тым, як ставіцца да сабе ў варунках, што змяніліся. Як толькі тэатральны люд схамянецца, зразумее, для чаго тэатр патрэбны не толькі публіцы, але ў першую чаргу самому сабе, тады знойдуцца сілы займацца і новым фарматам прасоўвання сцэнічнага мастацтва. І ў рэальнасць можа ператварыцца пакуль што фантастычная мара, каб у касе кінатэатра Слоніма, Бабруйска ці Брэста адначасова заплывалі лішні білеткі на прамую трансляцыю спектакля-пераможцы Нацыянальнай тэатральнай прэміі.

Тую, на першы погляд, дзіўнавую, фразу, якую я вынес у загаловак гэтага артыкула, я аднойчы пачуў ад самой Аладавай. Так, гэта жанчына мела не толькі пацуццё гумару, але і цудоўна валодала “вокам”: “Ведаеце, Барыс Аляксеевіч, музейшчыкі-збіральнікі дзеляцца на дзве катэгорыі: меншая частка збірае творы мастацтва вачыма, а большая... вушамі”. Сэнс гэтай фразы, думаю, расшыфруваць не трэба. Аладава належыла да меншай часткі. Вось чаму я і пачаў свае ўспаміны пра гэту жанчыну якраз з Пукірава. Хаця падобных прыкладаў можна прывесці шмат. Мо таму і няма ў нашым музеі, па сутнасці, ніводнага “фальшака”. Я аднойчы спытаў, якім чынам гэта ў яе атрымліваецца. Яна ўсміхнулася і адказала: “Усё проста: гляджу, гляджу, гляджу на карціну і... выяўляю, арыгінал гэта ці падробка...”

Алена Аладава. 1947 год.

Яна была асобай на рэдкасць шматграннай, у якой арганічна ўжываліся летуценнасць з дзелавіцасцю, жаночасць з цвёрдасцю характара, прынцыповасць з дзіўнай дабрынёй у адносінах з калегамі і сябрамі. Па сваіх перакананнях яна была сапраўдным дзяржаўным чалавекам, і гэта акалічнасць забяспечвала ёй пастаянную падтрымку з боку кіраўніцтва рэспублікі. Для яе наш мастацкі музей быў на ўсё жыццё адушаўлённым арганізмам, бо яна з’яўлялася не толькі яго арганізатарам і натхняльнікам, але і ўніверсальным збіральнікам твораў высокага мастацтва і палыміным прапагандыстам духоўных каштоўнасцей.

Праўда, пасля яе смерці ў пэўных колах мастакоўскага асяроддзя з’явіліся нараканні за тое, што яна залішне шмат увагі аддавала аддзелу рускага мастацтва на шкоду беларускаму. Але тут я хачу ўнесці некаторыя карэктывы, каб раз і назаўсёды зняць такія пытанні. З аднаго боку, у тыя савецкія часы сітуацыя была такой, што творы беларускага мастацтва, выкачаныя па дагаворах з Міністэрствам культуры і Саюзам мастакоў БССР, паступалі ў фонды музея на сталай аснове і ў дастатковай колькасці, бо выстаў праводзілася шмат, а асігнаванні на іх

былі проста фантастычнымі ў параўнанні з сённяшнімі. Так, напрыклад, з другой паловы 1960-х (калі я працаваў у Міністэрстве культуры БССР) і ў 1970-я на адну планавую рэспубліканскую выставу асігнавалася ад 800 да 900 тысяч рублёў, што складала тады амаль паўтара мільёна долараў! Трэба ўлічыць: штогод праводзілася не менш за дзве буйныя выставы, лепшыя творы з якіх паступалі ў Дзяржаўны мастацкі музей БССР і абласныя музеі.

Зусім па-іншаму ішло фарміраванне рускага аддзела нашага музея — калекцыі твораў жывапісу, скульптуры, графікі. На мастацкім рынку тых гадоў пераважалі вывезеныя ў якасці трафеяў творы заходняга мастацтва, сярод якіх было шмат другасных падробак. Знайсці рускую класіку было рэдкай удачай. Аднак шэдэўры рускага мастацтва, сканцэнтраваныя ў музеях ці ў прыватных калекцыях буйной краіны СССР, перакачоўвалі час ад часу ва ўласнасць беларускага музея па адных і даволі нестандартных маршрутах, якія натхнёна пракладала Алена Васільеўна. Яна мела добрыя сувязі з дзясяткамі музеяў і мноствам калекцыянераў Расіі і іншых рэспублік былога Саюза. Але адных сувязей для поспеху было

Феномен Алены Аладавай

Аднойчы Алена Аладава, знаходзячыся ў Маскве па справах набыцця ў прыватных калекцыянераў твораў рускага мастацтва для Дзяржаўнага мастацкага музея БССР, вырашыла наведваць “Куток Дурава” (з 1982 года — Тэатр жывёл імя Уладзіміра Дурава). Там працаваў адзін з яе добрых знаёмых яшчэ па даваенных часах. І так атрымалася, што ў пакойчыку, адразу за сланоўнікам, ёй паказалі забруджанае палатно са знакамітым “Няроўным шлюбам” выдатнага мастака-перасоўніка Васіля Пукірава: “Як вам, Алена Васільеўна, гэта копія?” Аладава доўга ўглядалася ў карціну, параўноўваючы яе з “Няроўным шлюбам” 1862 года, які экспануецца ў Трацякоўцы. І нейкае шостае пачуццё вымушала думаць, што “дураўская” рэч — не копія! Словам, пайшла на рызык — набыла “копію” за невялікія грошы. А калі ў Мінску яе адрэстаўравалі, высветлілася: гэта — аўтарскі варыянт-паўтор, зроблены Пукіравым у 1875-м!

Барыс КРЭПАК

мала. Урэшце — як і грошай. Дзяржаўныя расцэнкі на закупку класікі ў тыя часы былі нізкімі. Той ці іншы твор вельмі часта ступаўся ўладальнікам менавіта таму, што набываўся ён для “брацкай Беларусі” і перадаваўся ў “надзейныя рукі” Аладавай. Яе ведалі і паважалі як тонкага знаўцу мастацтва. А гэта ў асяродку калекцыянераў часта бывае даражэйшым за грошы. І яшчэ адна дэталь, дзіўная для таго часу: ёй верылі на слова і, без усялякай распіскі, бывала, аддавалі творы на “часовае захаванне” да разгляду экспертнымі саветамі.

Я сам таму неаднойчы быў сведкам. Быць калекцыянерам высокай пробы, якую прысвойвалі Аладавай калегі, няпроста, бо акрамя мастацтвазнаўчага кругагляду і беззаганнага эстэтычнага “нюху” трэба было мець і многія іншыя якасці. Ганючыся па ўсім Савецкім Саюзе за кожным творам, яна бачыла яго ўжо ў ансамблі гістарычнага сусвету вялікага гучання, дзе беларускае мастацтва займала сваё пачэснае месца. Дарэчы, менавіта пры Аладавай на ўсім першым паверсе музея працавалі залы айчыннага беларускага мастацтва, якія пазней, ужо пасля Алены Васільеўны, у час рэканструкцыі былі закрыты на доўгія

часы. І апошняе. Сёння у пастаяннай экспазіцыі Нацыянальнага мастацкага музея большасць прадстаўленых твораў жывапісу, скульптуры і графікі — менавіта “аладаўскага” перыяду.

Зараз жа прывяду некалькі цікавых прыкладаў пра тое, як Аладава “здабывала” творы і нацыянальнага мастацтва.

Пачну са знакамітай карціны Міхаіла Савіцкага “Партызанская мадонна (Мінская)”. Пра гісторыю яе стварэння мне распавёў аўтар, хаця часткова і я сам быў таму сведкам. Слова Савіцкаму: “З Аладавай быў у мяне такі выпадак. Калі маю “Партызанскую мадонну” набыла Трацякоўская галерэя, яна не магла сабе дараваць, што ўпусціла гэта палатно. І некалькі гадоў хадзіла за мной і ўгаворвала паўтарыць яго для нашага мастацкага музея. Але таму што я паўтараў сваіх карцін ніколі не рабіў і рабіць не буду, то, зразумела, адмовіўся. Аднак нястомная Алена Васільеўна настойліва працягвала на мяне “ціснуць”. І неяк я не вытрымаў і, убацькушы ў падвале музея старую, але вельмі моцную і цудоўную раму, сказаў жартам: “Добра, у гэтую раму я мог бы намаляваць што-небудзь падобнае...” І — пайшоў. Літаральна праз дзень — зва-

нок у майстэрню. Уваходзяць рабочыя і беражліва цягнуць тую самую раму з падрамнікам! Збянтэжыўся, канешне. Але што зробіш? Слова — не верабей... Адрэстаўраваў раму і пачаў працаваць. Так і з’явілася карціна “Партызанская мадонна (Мінская)”. Зразумела, яна зусім іншая, чым тая, што ў Трацякоўцы, — і па кампазіцыі, і па вобразным ладзе, і па колерабачанні. Вось так: каб не Аладава — не было б гэтага палатна...”

Каб не Аладава, магчыма, не было б і “галоўных” карцін іншых знакамітых беларускіх мастакоў. Так, палотны “Маё Палессе” Гаўрылы Вашчанкі (1971) і “Мой дом” Васіля Сумарава (1969) аказаліся ў Маскве ў Трацякоўцы. І Алене Васільеўне прыйшлося прыкласці нямала сіл, каб гэтыя работы знайшлі сваё пастаяннае месца прапіскі ў родным Дзяржаўным мастацкім музеі БССР (праўда, яна ў 1972-м папрасіла Сумарава зрабіць другі варыянт, таму што першы ўжо быў падараваны Міністэрствам культуры СССР Ташкенцкаму мастацкаму музею).

Гаўрыла Вашчанка прыгадваў: “Аладава заўсёды вельмі пакутвала і перажывала, калі з-пад яе рук з розных прычын “уплываў” той ці іншы твор, які яна жадала

мець у калекцыі Дзяржаўнага мастацкага музея БССР. Так адбылося і з карцінай “Маё Палессе”, якую я напісаў у 1971 годзе. Гэта работа з поспехам экспанавалася спачатку ў Мінску, потым у Маскве, і Міністэрства культуры СССР набыло яе за шэсць тысяч рублёў — па тых часах вельмі добрая сума. Потым карціна пайшла па Еўропе, за яе я атрымаў залаты медаль ВДНГ СССР. Канешне, усё гэта было мне прыемна, але вось для Аладавай — удар! Яна дараваць сабе не магла, што работа трапіла ў Маскву проста з-пад яе носа! Яе спробы вярнуць карціну на радзіму поспеху не мелі. І тады Алена Васільеўна папрасіла мяне зрабіць для музея яе паўтор. Я пагадзіўся. Але чыстае палатно распчаць так і не змог. Зрабіць паўтор для мяне было звыш усялякіх сіл: лягчэй намаляваць новую карціну. З цяжкім настроем пайшоў да Аладавай. Папрасіў прабацьчына — яна мяне зразумела, бо была разумнай жанчынай... Прайшоў год. І нечаканна для мяне пабачыў сваю, тую самую карціну, у нашым Мастацкім музеі! Так я дакладна і не даведаўся, якія намаганні зрабіла Аладава, каб вярнуць “Маё Палессе” на радзіму...”

Менавіта дзякуючы Аладавай амаль усе галоўныя карціны Мая Данцыга, якія павінны былі “асесці” ў Маскве, вярнуліся ў Беларусь. Я маю на ўвазе палотны “Беларусь — маці партызанская”, “Партызанскае вяселле” і “Нацюрморт. Пра Вялікую Айчынную...”

А далей я распавяду пра амаль дэтэктыўны лёс вядомай дыпломнай карціны “Вяселле” Леаніда Шчамялёва, якая дзякуючы Алене Аладавай захавалася для нашага мастацтва...

Працяг чытайце ў наступных нумарах.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.". (У рамках экспазіцыі дзейнічае выстава **"Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі.)
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."
- Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.

Выставы:

- Выстава твораў скульптара і графіка Аляксандра Шапко **"Сюіта №45"** — да 29 верасня.
- Выстава жывапісу Ягора Батальёнка — да 26 верасня.
- Выстава Георгія і Наталлі Паплаўскіх **"Вехі творчасці"** — з 7 да 30 верасня.
- Выстава фарфору і роспісу па тканіне Эміліі Фокінай **"Дзіўныя звыры"** — да 25 верасня.
- Выстава **"Мастацтва будызму"** з фондаў Дзяржаўнага Эрмітажу — да 9 лістапада.
- Дадатковыя імпрэзы:**
- Выстава да 100-годдзя з дня нараджэння Паўла Любамудрава **"Мастак і педагог"** — да 3 кастрычніка.

*Філіялы музея***МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВА ХІХ ст."**

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."
- Кожную пятніцу і суботу з 17.45 да 21.00 у дворыку дома-музея адбываецца танцавальны орен air і бясплатны майстар-клас для пачаткоўцаў .

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Давыд-гарадоцкі роспіс"** з прыватнага збору А.М. Арлова, аднаго з першых даследчыкаў феномену "цікетак" — да 4 верасня.
- Кожную суботу ў 12.00 — майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтве паясоў, саломкапляценні і роспісе яек.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст."

Выставы:**НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- **11 — "Бахчысарайскі фантан"** (балет у 2-х дзях, прэм'ера абноўленай пастаноўкі) Б.Асаф'ева.
- **12 — "Яўген Анегін"** (опера ў 3-х дзях) П.Чайкоўскага.

- Выставачны праект **"Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля"**.
- Эксклюзіўная выстава **"Прыватная калекцыя"**
- Відеомагара расійскага фотамастака Кацярыны Раждзественскай (Масква) — з 9 верасня да 30 кастрычніка.
- Выстава **"Агародніны кірмаш"** беларуска-канадска-ізраільскага фотамастака Аліка Замосціна — з 6 да 18 верасня.
- Акцыя **"Вольнае піяніна"** — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
- Інтэрактыўны праект **"Лазерны лабірынт"** — да 28 верасня.

*Філіялы музея***ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.****Экспазіцыі:**

- "Мінск губернскі ў канцы XIX — на пачатку XX стст."
- "І з'езд РСДРП у асобах".
- "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
- "Гісторыя Дома-музея І з'езду РСДРП".
- Выстава ўнікальных рэалістычных фігур **"Свет старажытных людзей"** — з 3 верасня да 4 снежня.
- МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.**

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.
- Выстава **"Перадвыбарны плакат Беларусі. Мінуслае і сучаснасць"**.
- МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.**

Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія".
- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
- Персанальная фотавыстава Аляксандры Пяхота **"Падарожжа дадому"** — да 9 кастрычніка.
- г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.
- Выстава **"Шумлівая пярнатая вясёлка"**.

- г. Мінск, вул. Казінца, 117 (*будынак кінатэатра "Электрон"*). Тэл.: +37529 123 60 53.
- Выстава **"Экзатычныя жывёлы свету"** — да 5 верасня.
- Незвычайны атракцыён **"Стужкавы лабірынт"** — да 31 снежня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.**Пастаянныя экспазіцыі:**

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
 - "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст."
 - "Беларуская музычная культура XX ст."
 - "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
- Выстава:**
- Выстава жывапісу **"У храме мастацтва"** Аксаны Аракчэвай.
- ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА**

- **13, 14 — "Вітаўт"** (балет у 2-х дзях) В.Кузняцова.
- **13 — "Прывячэнне Шастаковічу"** (Камерная зала імя Ларысы Александровскай). Пачатак у 19.30.
- **15 — "Севільскі цырульнік"** (опера ў 2-х дзях) Дж.Расіні.
- **16 — "Шчаўкунок, або яшчэ адна калядная гісторыя..."** (балет у 2-х дзях) П.Чайкоўскага.

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

- Пастаянная экспазіцыя. **Майстар-класы:**
- **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
- Выстава:**
- **"Займальная геаграфія"** — да 31 кастрычніка.
- МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО г. Мінск, вул. Свядлова, 4. Тэл.: 327 10 75.**
- Экспазіцыя:**
- "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8. Тэл: 327 11 66; 203 07 92.

- Музей працуе:**
- пн. — *выхадны, аўт. — нядз.* — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава серыі карцін **"Лічбы на сэрцы"** Героя Беларусі, народнага мастака СССР і Беларусі, удзельніка Вялікай Айчынай вайны Міхаіла Савіцкага — да 9 кастрычніка.
- Выстава **"Беларусы ў ІІ Польшкім корпусе. Невядомыя старонкі Другой сусветнай вайны"** — да 2 кастрычніка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

- Палацавы ансамбль
- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Археалагічныя знаходкі палаца вялікіх князёў літоўскіх. Штодзённасць Віленскага двара"** з фондаў Музея-палаца вялікіх князёў літоўскіх (Вільня) — да 11 верасня.
- Выстава **"Час. Рэчы. Прасы"** — да 18 верасня.
- Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці*
- Выстава **"Беларусь у абдымках зорак"** — да 3 кастрычніка.
- Слуцкая брама*
- Інсталіяцыя **"Застылыя хвіліны цішыні"** — да 30 верасня.
- Ратуша*
- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.**

Экспазіцыі:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваная экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.
- Стацыянарная выстава **"У хвалях няспыннага руху: аўтамабільнымі**

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

- **11 — "Соф'я Гальшанская"** (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча. *Пачатак а 18-й.*
- **12 — "Мая чароўная лэдзі"** (мюзікл у 2-х дзях) Ф.Лоу.
- **13 — "Баль у Саваі"** (аперэта ў 2-х дзях) П.Абрахама.
- **14 — "Мэры Попінс"**

- шляхамі Коласа"** — да 30 верасня.
- Пешая экскурсія **"Мясцінамі Коласа ў Мінску"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музеі).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"**.
- Музейна-адукацыйная праграма **"Музейны дэсант"** (сумесна з Дзяржаўным мемарыяльным гісторыка-літаратурным і прыродна-ландшафтным музеем-запаведнікам А.С. Пушкіна "Міхайлаўскае") — з 5 да 10 верасня.
- Музейная творчая майстэрня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Музей працуе:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
- Акцыі:**
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Фотавыстава Марыны Бацюковай **"Свае гісторыі"** — да 20 верасня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.
- Выстава **"Горад, які мы не бачылі. Мінск на малюнках 1940 — 1950-х"** — да 11 верасня.
- МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.**
- Экспазіцыі:**
- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- Рэканструкцыя інтэр'ераў былога сядзібнага дома **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.
- Выстава **"Цяпло душы"** Свята-Елісавецкіх майстэрняў "Ella" (у экспазіцыі прадстаўлены вырабы з фарфору, керамікі і шкла, выкананыя ўручную) — да 18 верасня.
- Выстава **"Герой атамнага фронту. Месца подзвігу — Чарнобыль"** (арганізавана з Беларускам саюзам мастакоў і культуры "Чырвоны кут" (Масква) — да 23 верасня.
- Выстава жывапісу **"Мінск Барыса Аракчэва"** — да 18 верасня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

- Экспазіцыі:**
- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.
- **"Мінск сярод сяброў. Гарады-пабрацімы сталіцы**

М.Дунаеўскага (шоу-мюзікл у 2-х дзях).

- **15 — "Клеапатра"** (балет у 2-х дзях) Г. Шайдулавай.
- **16 — "Вяселле ў Малаўцы"** (музычная камедыя ў 2-х дзях) Б.Аляксандрава.
- ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ" г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.**

Беларусі".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА" г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.

- Пастаянная экспазіцыя.
- ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.**
- Экспазіцыя:**
- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
- Выстава **"Мастацкія палотны "Мінскае палатно-Пакроў"** (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны).
- ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.**

Экспазіцыі:

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
- Виртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.
- АРТ-ГАСЦЁЎНЯ "ВЫСОКАЕ МЪСТА" г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.**
- Рэтраспектыўная выстава ўдзельнікаў фотаклуба "Мінск" **"Так! Гэта Мінск"** — да 25 верасня.
- АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.**
- Выставачна-адукацыйны праект **"Па слядах мамантаў"** — да 30 верасня.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

*Цэнтральная частка палаца***Экспазіцыі:**

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Чырвоная гасцёўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- **"Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея"** (у яе рамках — выстава **"Расповед пра археолога: памяці Уладзіміра Багамольнікава"** — да 14 верасня).
- **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).
- **"Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку XX стст."**.
- **"Свет прыроды"** (выставы "Загадкавыя фантазіі мора" і "Жывёльны свет Гомельшчыны") (грот палаца).

Выставы:

- Выстава **"Біблейскія і міфалагічныя сюжэты ў заходнееўрапейскім мастацтве XVII — XIX стст."** (прадстаўлена больш за 70 твораў жывапісу, скульптуры і графікі з калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь) — да 13 лістапада.
- Выстава **"Відавочнае і невярагоднае: опытка"** (30 унікальных экспанатаў з Цэнтра навукі Каперніка ў Польшчы) — з 10 верасня.
- Выстава **"Паралельны свет, або Міфы пра дамавікоў і лесавікоў"** (падарожжа ў загадкавы свет славянскай міфалогіі, забабонаў і магіі) — да 25 верасня.
- Выстава **"Атлантыда. Мігальвія скарбы Ёнагуні"** — да 9 кастрычніка.
- Выстава **"Узнагароды**

Тэл./факс: 334 60 08.

- **12 — "Дзед"** (трагікамедыя) В.Паніна.
- **13 — "Мабыць?"** (спектакль-даследаванне).
- **14 — "Белы анёл з чорнымі крыламі"** (сучасная драма) Д.Балыка.
- **16 — "Кантракт"** (камедыя) Ф.Вэбера.
- **17 — "Два чароўныя парасоны"** (казка для дзяцей і дарослых) Г.Х. Андрэсэна.

краін свету" — да 25 верасня.

- Выстава **"Ёсць вочы ў кветак"** — да 25 верасня.
- Вежа палаца*
- Экспазіцыя:**
- **"Уладальнікі Гомельскага палаца Румянцавы і Паскевічы"**.
- Выставы:**
- **"Мудрая думка"** — выданні ўсходняй літаратуры другой паловы XX ст. — да 30 верасня.
- Паўночнае крыло палаца*
- Экспазіцыя:**
- **"Zooterra"**.
- Выстава:**
- Выстава **экзатычных жывёл. Зімовы сад**
- **"Свет субтрапічных раслін і жывёл"**.
- Вежа агляду.*
- Спачывальня князёў Паскевічаў.*
- Інтэрактыўны праект для школьнікаў **"Вялікі музей для цікаўных сяброў"**.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі працуе пневматычны цір.
- **"Музей крыміналістыкі"**.
- Выстава **"І памяць сэрца гаворыць"**.
- Выстава **"Мы ўспомнім зноў мінулую вайну..."**
- Выстава **"Зброя для моцных духам"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

- Пастаянная экспазіцыі:**
- **"Прыроды Лідчыны"**.
- **"Сучаснае мастацтва краю"** (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
- Выставы:**
- Выстава **"Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашвера"**.
- **"Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."**.
- Мемарыяльны пакой **Валянціна Таўлая**.
- Выстава з прыватнага збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
- Музейна-вобразная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.
- Выстава **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**.
- Выстава **"Надзейны шчыт краіны"**.
- Выстава **"Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт"**.
- Выстава **"Жыве мая ліра нанова!"**, прымеркаваная да 140-годдзя з дня нараджэння Цёткі (Алаізы Пашкевіч).

ІЎЁЎСКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР

г. Іўе, вул. 17 верасня, 9. Тэл. (8-01595) 2-68-96

- Экспазіцыя **"Пад адзіным небам праз стагоддзі"** ("Карэннае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія татары").
- Выставы **"Страчаная спадчына яўрэйскай**